

laiškas lietuviams

birželis/june 1982

MĖNUO, PAVADINTAS BAIŠIUOJU	181	Danutė Bindokienė
MINTYS TĖVO DIENAI	184	Dalia Staniškienė
STABDŽIŲ SVARBA GYVENIME	185	Anicetas Tamošaitis, S.J.
JŪS ESATE ŠVARŪS...	188	Chiara Lubich
KUNIGO ĮTAKA ŽMOGAUS TIKĖJIMUI	189	Danutė Bindokienė
NEREIKIA ŽODŽIŲ	193	Dalia Staniškienė
LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ DELFŲ	195	Nijolė Jankutė
"LKB KRONIKOS" DEŠIMTMETIS	201	Ištraukos iš "Kronikos"
MANO TĖVAS	204	Vytautas Kasniūnas
TĖVYNĖJE	209	Gediminas Vakarlis
KALBA	213	Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	214	J. Pr.

Sis numeris iliustruotas nuotraukomis iš "Laiškų lietuviams" ekskursijos ir iš "Laiškų lietuviams" metinės šventės. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

LAISKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

laiškas lietuviams

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1982 / BIRŽELIS - JUNE / VOLUME XXXIII, No. 6

MĖNUO, PAVADINTAS BAISIUOJU

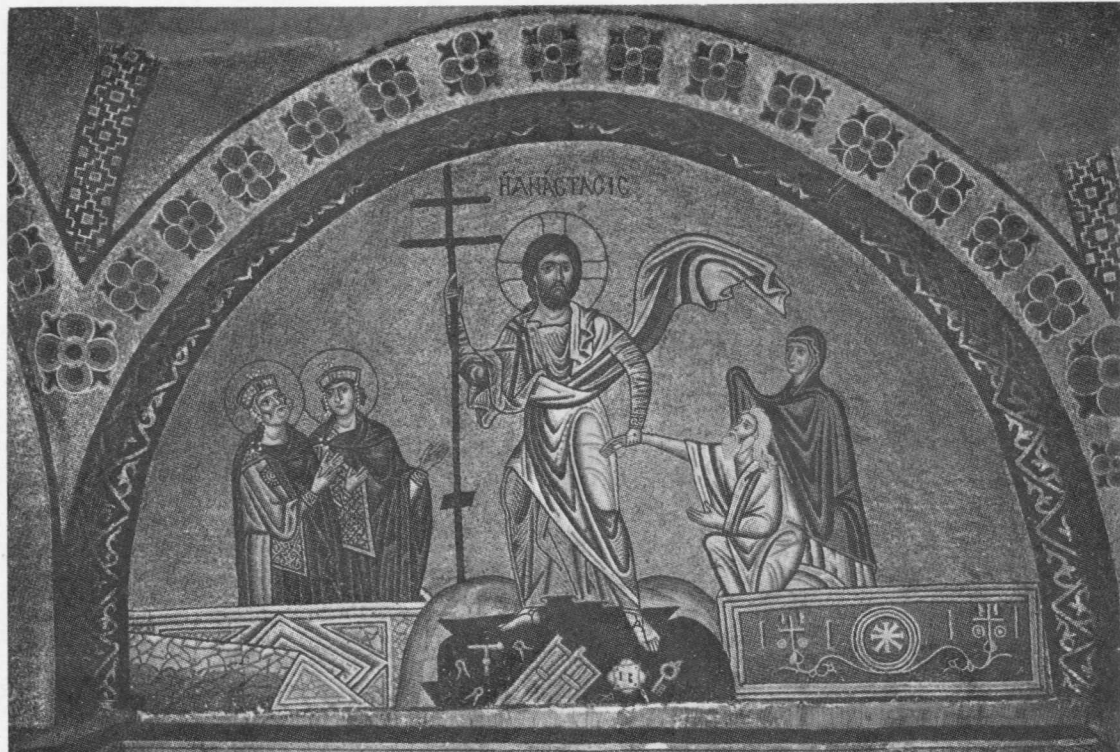
DANUTĖ BINDOKIENĖ

Birželis. Skleidžiasi pirmieji rožių žiedai ir svaiginančiai kvepia jazminai. Birželis. Kiek daug nesuvaldomo džiaugsmo, užsidarant mokyklų durims ir prieš akis turint tingias vasaros atostogas. Birželis: balti nuotakų rūbai ir pirmieji žingsniai į naują gyvenimą, o vasaros pradžios saulė, tokia dar laukiama ir meili, aplieja gamtą savo spindulių auksu, tarpstančio derliaus pažadais.

Birželis. Mėnuo, pavadintas baisiuoju. . .

Nė vienam išeivijos lietuviui (net mokyklinio amžiaus vaikui) dar nereikia šiandien aiškinti, dėl ko šis šviesusis vasaros pradžios mėnuo gavęs tokį šiurpų vardą. Aiški to vardo sąvoka ir Lietuvoje, kai birželio vėjuje suplėvėsuoja raudonos vėliavos, kai sumirga spaudoje skambios antraštės, kai pasigirsta radijo bangomis ir televizijos ekranuose kalbos, liaupsinančios 1940 metų birželio sukaktuves — tautos "išlaisvinimo" sukaktuves. Žinoma, bolševikai birželio nevadina baisiuoju, tačiau tauta prisimena. . . Tai buvo 1940 m. birželio 14-15 dienomis, kada bolševikų tankai įriedėjo į Lietuvą ir oficialiai prasidėjo pirmoji okupacija. Nors Lietuvos laisvės dienos užsibaigė geru pusmečiu anksčiau, t.y. po 1939 m. spalio mėn. pasirašytos sutarties, pagal kurią bolševikai įvedė į Lietuvą daugiau kaip 20.000 ginkluotų raudonosios armijos karių, tačiau tolimesnėse, nuošalesnėse Lietuvos vietose visa tai atrodė kažkaip nerealų. Po 1940 metų birželio vidurio tas nerealumas pavirto šiurpia tikrove.

Tačiau tautai siaubingosios dienos prasidėjo 1941 m. birželio pradžioje — maždaug metams praėjus nuo raudonarmiečių įžygiavimo Lietuvon. Ėsime ne kartą girdę ir skaitę apie 1941 m. birželio įvykius, apie trėmimų siaubą ir statistikas. Beveik kiekviena Lietuvos gyventojų šeima buvo tiesio-

Kristaus prisikėlimo mozaika iš Luko bažnyčios.

Delfai. Apolono šventyklos liekanos.

giai paliesta tų trėmimų ir suėmimų: jeigu ne giminės išvežti, tai draugai, pažįstami, tos pačios gatvės, to paties kaimo gyventojai. Dar ir šiandien kiekvienas kiek vyresnis išeivis lietuvis galėtų papasakoti savo išgyventas baimes, rūpesčius ir sielvartus ano birželio siaubingomis dienomis. Prie statistikų mes esame pripratę, ypač gyvendami šiame krašte, kur viskas — pradedant politiko populiarumu, baigiant ilgo savaitgalio avarijomis — matuojama statistinėmis lentelėmis ir procentais. Pareiškimas, kad per tas kelias 1941 m. birželio dienas iš Lietuvos buvo ištremta apie 40 tūkstančių gyventojų, šiandien galbūt jau nepadaro tokio pritrenkiančio išpūdžio, nes ilga metų virtinė gerokai aptarkavo pasibaisėjimo jausmą. Žmonės lengviau prisimena savo patirtį anomis birželio dienomis ir tuo mažu masteliu matuojama didžiųjų įvykių reikšmė. Net ir aš, tada dar labai nedidelė mergaičiukė, prisimenu neišmatuojamą baimę, kai šeima kelias naktis buvo priversta nakvoti artimame miškelyje. Dienos metu tėtis nėjo į tarnybą, o mama labai daug laiko praleisdavo dirsičiodama pro langus į gatvę. Prisimenu, kad plentu riedėjo labai daug tamsių, dengtų sunkvežimių — vis į rytus, Mauručių geležinkelio stoties link. Jeigu sunkvežimis sustotų prie vartelių, anapus išsiskleidusių bijūnų ir rožėmis aplipusių medinių tvorų, mes turėjome sprukti pro užpakalines duris į kiemą, į malkinę, į sodą, į laukus. Sprukti, net neatsigrįžus, ar visa šeima bėga kartu... Pradėjus temti, mes visi kečuri išeidavome "pasivaikščioti", bet negrįždavome į savo butą iki ryto. Tėvai mums nieko neaiškino, apie tai su mumis nekalbėjo, priežasčių nepasakė. Nežinau, ar tai buvo daroma dėl saugumo, ar jie nemanė, kad svarbu vaikams žinoti. Iš netyčia nugirstų užuominų supratau, kad mano tėtis buvo kažkokiam sąrašui, kad mes visi buvome pavojingi naujajai sovietų santvarkai. Galbūt visa tai šiandien kelia didžiausią nuostabą, nes mano tėvas tuomet buvo tik eilinis valdininkėlis. Žinoma, tokio dydžio mieste-lyje, kaip Veiveriai, jis jau buvo priskaity-

tas inteligentų-elito klasei, o tuo pačiu ir liaudies priešų skaičiui.

Naktinės išvykos į miškelį pasibaigė, kai vieną rytą virš rasotų eglių praskrido lėktuvai su kitokiais ženklais ant sparnų, nešdami Kauno pusėn "sveikinimus" iš Vakarų. Baisiojo birželio įvykiai mums užsibaigė laimingai, kaip jie užsibaigė ir tiems lietuviams, kuriuos karas užklupo dar Lietuvoje, ar tai užkaltauose vagonuose, ar kalėjimuose. Kiti nebuvo tokie laimingi... Čia vėl susiduriame su statistika ir skaičiais, pavardžių, siaubingų pasakojimų bendrumu. Nuo visa to dažnai nublunka anų dienų sąvoka. Tačiau man pačiai neišdildomą išpūdį visam gyvenimui paliko trijų nukankintų kunigų vaizdas Budavonės giraitėje (Bartininkų valsč., Vilkaviškio apsk.) Šiandien jau nebeatsimenu tų kunigų pavardžių (Petrika, Balsys ir Dabrila. Red.), bet atsimenu šviesiąją, įdomiąją, nuostabią Budavonės girią, prie kurios gyveno mano dėdė (tuo metu mes gyvenome Bartininkų miestyje). Iš tos girios gaudavau pirmąsias žibuokles, pirmąsias laukines žemuoges ir avietais, eglaitę Kalėdoms... Tai buvo magiškoji mano vaikystės vieta, pilna pasakų ir paslapčių. Tačiau 1941 m. baisiojo birželio įvykiai visa tai pakeitė: prisiminus Budavonę, pirmiausia iškyla trys subjauroti, nukankinti kūnai, žmogaus sužvėrėjimo paminklas. Ar kada anksčiau Budavonės girioje slankiojo tokie baisūs žvėrys? Juk ten seniai net vilkų nebebuvo...

Minėdami baisiojo birželio įvykius, dažniausiai kalbame apie anų tolimų laikų dienas ir tai, kad birželio siaubas ištirpo karo pradžios džiaugsme. Tačiau tai yra labai netikslu. Baisiojo birželio siaubas tebesitęsia Lietuvoje jau daugiau kaip 40 metų. Reikia tik paskaityti "Katalikų Bažnyčios Kronikas", dabartinę pogrindžio spaudą (kuri gan lengvai prieinama visiems, nes LB pastangomis perspausdinama "Aušra", "Vytis", "Perspektyvos" ir kt. spaudiniai), arba puikiai paruoštus (anglų kalba) "Violation of Human Rights in Lithuania" (red. T. Reimeikis) tomus, kad baisiojo birželio įvykius

MINTYS TĖVO DIENAI

(Prisimenant savo vyrus, mūsų vaikų tėvus)

Jei man tikrai būtų svarbus —
aš žiūrėčiau į tavo akis, kai man kalbi;
aš galvočiau apie tai, ką tu man sakai,
ne apie tai, ką aš tau atsakysiu;
aš girdėčiau ne tik tavo žodžius,
bet ir tai, kas už tų žodžių slepiasi...

Jei man tikrai būtų svarbus —
aš jaukčiau kartu su tavimi,
bet ne iš tavęs;
aš kalbėčiau su tavim, ne tau, ir žinočiau,
kada visai nereikia kalbėti...

Jei man tikrai būtų svarbus —
aš nelipčiau per sienas ateit pas tave,
bet palaukčiau, kol mane pakviesi
jeit pro vartelius;

aš neatrakinčiau tavo paslapčių,
bet turėčiau kantrybės,
kol pats paduosi man raktą...

Jei man tikrai būtų svarbus —
aš vis tiek tave mylėčiau,
bet prašyčiau geriausio, ko man gali duoti
ir švelniai to išreikalausčiau iš tavęs...

Jei man tikrai būtų svarbus —
aš padėčiau į šalį visus užrašus
ir palikčiau atsakymus namie.
Pasibaigtų vaidinimas.
Mes būtumėm tik mes...

Tu esi tikrai man svarbus...

Dalia Staniškienė (laisvas vertimas minčių,
paimtų iš "Marriage Encounter" leidinio)

pamatytume besikartojančius kiekvieną metų mėnesį, kiekvienais metais.

Dabartiniai tikinčiųjų ir lietuvių patriotų persekiojimai Lietuvoje išaugino ir tebeaugina mums dvasios galiūnus: V. Petkų, N. Sadūnaite, kun. Laurinavičių, J. Sasnauską, V. Skuodį ir gausybę kitų, kurių pavardės sumirga, lyg akinantys žiburiai juodoje naktyje, beskaitant minėtųsios spaudinius. Tai didvyriai, kurie, nekreipdami dėmesio į pavojus ir sunkumus, kopia siekti stebuklingojo laimės žiburio, atnešančio kraštui laisvę. J. Biliūnas rašė, kad, palietus tą stebuklingąjį žiburį, "akies mirksniu sutrupėjo nelaisvės pančiai, išnyko žmonių neapykanta ir visokios skriaudos bei neteisybės, visi pasijuto esą lygūs ir laimingi" ("Laimės žiburys").

Minėdami 1941 m. birželio įvykius, geddami žuvusiųjų, užjausdami ištremtuosius, turime suprasti savo svarbiausią pareigą: garsinti laisvajame pasaulyje dabartinius baisiuosius įvykius savo tėvynėje. Ar ne dėl to Dievo Apvaizda mus išskirstė po laisvuosius pasaulio kraštus? O kad mūsų žodis yra svarus ir okupantui labai skaudus, galime lengvai matyti iš persekiojimų už pagrindžio spaudos paskleidimą ir dauginimą, nes "vakaruose gyveną buržuaziniai nacionalistai panaudoja ją Sovietų santvarkos šmeižimui". Mes turime rašyti, kalbėti ir šaukti pasauliui, kad laikas užbaigti lietuvių tautos kančias. Tik tada baisiojo birželio įvykių minėjimai nebus tušti žodžiai, bereikšmės apeigos, o prasmingas kančių mėnesio aukų pagerbimas.

STABDŽIŲ SVARBA GYVENIME

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Kas važinėja automobiliu, tam duodamas labai išmintingas patarimas: žiūrėti, kad būtų geri stabdžiai. Tai didžiai svarbu. Žinome, kas atsitinka, jei stabdžiai neveikia arba išgverę, susidėvėję — ne tik važiuojant nuo kalno, bet ir šiaip, kai ant kelio staiga išnyra nelaukta kliūtis: ar pavirtęs medis, ar užtvara, ar kalnuose užriedėjęs gabalas uolos. Negalint sustabdyti, neišvengiamai smogiama į ją arba, staiga metantis į šalį, kad jos išvengtum, trenkiama į telefono stulpą, medį arba gal net kelis kartus apsi-verčiama, atsidūrus pakelės griovyje. Sudaužytas automobilis, susižalojęs arba užsimušęs šoferis, o jei buvo ne vienas, tai su visais važiuosiais kartu. Užuot į skirtąją vietą, nuvažiuojama į ligoninę arba net lavoninę. O jei tai, į ką trenkė, buvo ne stulpas ar medis, bet žaidžiantis vaikas arba skersai važiuojančios mašinos žmonės, tai sužalojami arba užmušami ir jie. Štai kas atsitinka, jei sutrikę automobilio stabdžiai. Todėl patariama visada prieš važiuojant patikrinti, ar gerai veikia.

Automobilį gal ne kiekvienas turi. Bet per gyvenimą važiuojame visi. Todėl apie kiekvieną žmogų galima sakyti, kad jis yra šoferis, vairuotojas. Gyvenimas yra keliavimas, važiavimas į mums skirtąją tikslą. Ir jo kelyje iškyla įvairių kliūčių, dažnai netikėtų ir nelauktų: tai paties arba kito sukeltos aistros svaigulys, tai pagunda prisiglemžti svetimų turto, tai blogų draugų būrys, tai keršto geismas, tai auksas, tai garbė, tai malonumas. Jų čia visų ir nesuskaičiuosi. Jei žmogus, tokiai kliūčiai savo gyvenimo kelyje išnirus, negali sustoti, tai smogia į ją.

Kurie važinėja Amerikos autostradomis, pastebi pakelėse sukaltų medinių kryžių. Kiekvienas jų ženklina vietą, kur užsimušta važiuosio žmogaus, nebegalėjusio sustoti. Kryžius ten tik vienas, bet žūta arba sunkiai susižeista dažniausiai keleto, kurie važiuo drauge arba į kuriuos trenkė kontrolės ne-

betekusi mašina. Galima sakyti, kad ir žmonių istorija yra tartum tokia autostrada, išpuošta pakelėje nelaimių vietomis, kur važiuota, nesustota ir smogta į kliūtį.

Paimkime karalių Dovydą. Jam skersai kelio kaip kliūtis išniro moteris, žmona vieno jo valdinio, tuo metu kovojančio fronte. Tiksliau pasakius, išniro jo paties aistra, tą moterį pamačius. Apie pasekmes iš to, kad savęs nesustabdė, mums praneša Šv. Rašto knyga. Išsigandęs savo baisaus darbo, karalius vėliau laistė ašaromis savo valgomą duoną, verkdamas dėl kaltės ir melsdamas pasigailėti. Ir buvo verta ko verkti. Už tai, kad nesustojo, kai pradžioje buvo taip lengva, — tik nesižvalgyti nuo terasos pro tos moters langą, — jo mašina kaskart stipriau plėšėsi į priekį, kol važiavimas baigėsi katastrofa, gėdingu skandalu sau pačiam prieš visą sostinę, smurtinga nešlove tai nieko nekaltai moteriai, jos vyro užmušimu ir su ja sugyvento kūdikio žuvimu.

Tik pagalvokime apie niekšingumą to, kas įvyko. Kai Dovydo žmonės guldo už kraštą galvas ir kariauja, jis pats likęs namie svetimoteriauja. Ir ne bet kaip, o apiplėšdamas vieną savo ištikimą kareivį, savindamasis, ką tas buvo palikęs namie brangiausia. Prie svetimoteriavimo netrukus prisijungia veidmainiavimas. Liepia parsiusiti tos moters vyrą namo. Jo vardas buvo Urijas. Vaidina, jog nori iš jo sužinoti, kaip vyksta karas, bet tikroji priežastis visai kita: kad nusimestų nuo savęs kaltę dėl jo žmonos laukiamo kūdikio. Kai šis gims, bus lengva sakyti: gi Urijas buvo namie pas žmoną, tai jo pradėtas kūdikis. Tačiau karys, dalyką suuodęs, namo pas žmoną nėjo, netgi tyčia nugirdytas. Todėl Dovydo veidmainiavimą palydi dar viena niekšybė — žmogžudystė. Parašo laišką karo vadui, kaip tą niekuo nekaltą vyrą pražudyti ir, gėdingiausia, mirties sprendimą įduota nunešti jam pačiam savo rankomis. Laiške buvo parašyta pasiūsti Uriją į pavojingiausią vietą,

tada įsakyti, kad kiti, kartu pasiūsti, staiga pasitrauktų, palikdami jį vieną neišvengiamai mirčiai.

Naujojo Testamento rašte pateiktas dar baisesnis pavyzdys katastrofos, ištikusios krikščionių dėl to, kad jo vežimas, išnirus kliūčiai, nesustojo. Tai vienas iš dvylikos Kristaus apaštalų — Judas. Kur ir kaip Judas važinėjimas kreivais ir pavojingais keliais prasidėjo, mums lieka paslaptis. Religinės psichologijos žinovai yra prigalvoję įvairių aiškinimų. Bet kuo baigėsi, žinome visi. Išsigandęs to, ką padarė, nunešė atgal gautus pinigus sakydamas: "Nusidėjau, išduodamas nekaltą kraują!" Ir, genamas į širdį prabilusio sąžinės balso, tomis pačiomis rankomis, kuriomis buvo apkabinęs savo draugą ir Viešpatį, jį Alyvų darže bučiuodamas, užnėrė sau ant kaklo kilpą ir pasikorė. Taip baigė savo gyvenimą pirmasis vyskupas. Šv. Petras Apaštalų darbų knygoje prideda, kad po to stačia galva puolė žemyn, plyšo pusiau, ir išėjo visi jo viduriai. O už niekšybės kainą, trisdešimt sidabrinių, buvo nupirktas sklypas, žmonių pramintas kraujo sklypu.

Iš tikrųjų pati žmonijos istorija liūdnai prasidėjusi negalėjimu sustoti: Adomo ir Ievos trenkimu į pakelėje esančią kliūtį. Neatsargiai važiavo keliu, kurio Viešpats buvo net prigrasinęs vengti, todėl su žalčio apdumtomis akimis trenkė į rojaus medį, užsigeidę valgyti nuo jo vaisių, lieptų neliešti. O kadangi vyko ne vieni, bet su jais, kaip savo pirmaisiais tėvais, drauge sėdėjo ir mes visi, tai skaudžiai susižeidė vargais nelaimėmis ne tik patys, bet sužeidė ir mus visus.

Liūdnas, bet geras pavyzdys yra ir tu pirmųjų tėvų sūnus Kainas. Jo kelyje iškilusi kliūtis buvo pavydas. Kadangi nesustojo, riedėjo vis greičiau, jo tiesiog deginamas prieš savo brolių Abelį, iki trenkė katastrofa: išsivedęs brolių į laukus, meluodamas apie tikrąją priežastį, ten jį niekšišškai užmušė, užsitraukdamas sau prakeikimą dėl nekaltai pralieto kraujo, šaukiančio nuo žemės dangaus keršto, o tėvų ir giminių širdyse atverdamas ilgai negyjančio skausmo žaizdas.

Tų pavyzdžių pilna iki pat mūsų dienų. Va, visos Amerikos spaudoje prieš keliolika metų buvo aprašyta nelaimė, ištikusiai filmų artisto Artūro Linkleterio šeimai: kad, paveikta kvaišalų, iššokusi pro langą užsimušė duktė. Štai jauna mergaitė, išnirus jos gyvenimo kelyje svaigalų kliūčiai, nesustojo, todėl smogė į ją, užsimušdama pati ir sunkiai sužalodama širdgėla visus šeimos narius, svarbiausia tėvus, nes buvo jiems brangi.

Dažnai žmogus, pamatęs kliūtį, sustoti nori, bet nebegali — dėl pradžioje minėtos priežasties: kad atsisako veikti, arba išgverę, susidėvėję jo stabdžiai. Taip atsitinka važiuojant asfalto, taip ir gyvenimo keliais. Tad verta pakalbėti apie tai, kas tie stabdžiai yra gyvenimo automobilyje, kuriuo važiuojame kiekvienas.

Kadangi gyvenimas, ypač jo amžinasis likimas, tokie svarbūs, mums stabdžiai duoti ne vieni, o treji, kad, vieniems neveikiant, galėtume įjungti kitus, atsarginius. Juos čia trumpai ir panagrinėkime, pradėdami nuo kilniausių. Turbūt visiems aišku, kad kliūtys žmogaus gyvenime, kurioms iškilus reikia stabdyti, yra tai, kas pastoja kelią į Dievą, tuo pačiu į savo ir bendrą laimę, kitais žodžiais, kas stumia pasielgti nedorai ir paprastai vis giliau į nedorybę smukti.

Pirmasis stabdys, sulaikantis žmogų, kad neužvažiuotų ant nuodėmės, yra meilė, jaučiama Dievui. Tą Dievo meilės poveikį galima pailiustruoti pavyzdžiu iš to, kas vyksta tarp mūsų pačių. Gal kiekvienam yra pasitaikę būti rišamam gilios ir brangios meilės su kitu žmogumi, vyru ar moterimi, ir taip pat būti jo arba jos mylimam. Tada gerai žinome, kaip toks asmuo traukė į save mūsų mintis, kėlė širdyje norą daryti, kas jam ar jai neštų džiaugsmo, kaip net iš tolo būtų me kratęsi visa to, kas tą mylimą asmenį skaudintų ar liūdintų ar mestų šešėlį į mūsų pačių charakterį, mus žemintų to žmogaus akyse.

Toks stiprus yra meilės poveikis jau mylint kitą žmogų. Jis dar stipresnis, kur mei-

lės ryšys nebe su žmogumi, bet su Dievu, prieš kurio meilę žmogiškoji iš tikrųjų tėra tik blankus šešėlis. Apie meilės dydį neblogai sprendžiame iš dovanų. Koks trauklus ir mylimas yra Dievas, aiškiai sako tai, ką jis mums yra davęs. Iš tikrųjų juk mes patys, su visa savo būtimi, esame ne kas kita, kaip iš jo gauta dovana. Iš kurgi mes turime savo kūną? Ogi iš tų kūrybinių galių, kurias jis įdiegė į gamtą. Iš kur turime savo akis, kuriomis matome, ausis, kuriomis girdime, rankas, kuriomis veikiame ir kuriame, lūpas, kuriomis kalbame ir jį šloviname? Iš kur turime savo dvasią, kuria jaučiame ir galvojame, mylime ir svajojame? Visa tai turime iš Dievo. Kieno galia iš kūdikio mūsų kūnas ir dvasia augo, vystėsi ir brendo? Viešpaties Dievo. Pažvelkime dar į Kryžiaus keliuos: kieno vienatinis Sūnus ten eina už mus sukruvintas, nuplaktas į Kalvarijos kalną plauti mūsų nuodėmių purvų? Viešpaties Dievo. Jis tikrai žadina mūsų širdyje meilę.

Tačiau tas Dievo meilės stabdys, nors ir labai geras, kartais atsisako veikti. Tada, kad į klišių nesmogtume, reikia griebtis kito, antrojo. Toks jau žmogus padarytas, kad jis daugiausia myli ne kitą, o save patį. Net mūsų priežodis sako: kiekvieno nagai linke į save. Aname pirmajame stabdyje žiūrime kito. Todėl dažnai užtenka mažmožio, kad atsisakytų veikti, nes mums taip prigimta svarbiausia žiūrėti savęs. Esame savimylūs. Ačiū Dievui, turime antrą stabdį, kuris kaip tik pagrįstas žmogaus savimeile. Tas antrasis stabdys yra mūsų laukiantis atlyginimas, jei elgsimės dorai, vengsime nuodėmės. Atlyginimas traukia.

Jo motyvą dažnai naudoja tėvai savo vaikams. Pavyzdžiui, dešimtamečiui pažada: jei per šiuos metus nedarysi šunybių, nupirksime tau gražų dviratį. Aišku, būtų kilniau, jei sūnus ar duktė vengtų šunybių jau vien iš meilės tėvams, net jei už gerą elgesį negautų jokios premijos. Bet gerai žinome, kad meilė tėvams dažnai neveikia, o premijos akstinas toks apčiuopiamas ir naudingas, todėl labai trauklus, viliojantis.

Kai kas gal sakys, kad negarbinga, netgi savotiškai žema, būti geram dėl atlyginimo. Bet neatrodo, kad taip būtų galvojama Šv. Rašte. Ten pilna atlyginimo paskatos. Šv. Pauliaus ir kitų apaštalų laiškuose gausybė tokių paskatų, kaip dangaus užmokes-tis, mūsų laukiantis atpildas, pergalės palmė, garbės vainikas ir panašūs. Pats Kristus savo pamokslą nuo kalno, kuriuo tartum nubrėžė savo karalystės programą, pradeda aštuoniais palaiminimais. Jie visi baigiami atlyginimo mintimi: jei tai darysite, jūsų laukia gausus atpildas danguje. Toks yra antrasis stabdys — atlyginimo viltis. Žmogus sustoja ir nedaro, kas bloga, nenorėdamas mažinti arba prarasti sau pažadėto atlyginimo, kaip mūsų pavyzdžio vaikas vengia šunybių, kad neprarastų jo laukiančio gražaus dviračio.

Bet kartais atsisako veikti net šis antrasis stabdys. Žmogus toks jau trapus, kad jam kartais akimirkos malonumas pasirodo vertesnis už amžinuosius turtus, ypač kai geismo ugnis savo dūmais aptemdo proto akis. Tada lieka griebtis dar vieno atsarginio stabdžio. Tas trečiasis ir paskutinis stabdys yra bausmės baimė: nediršk to daryti, nes gausi į kailį! Cia irgi geras pavyzdys — tėvų elgesys su vaikais. Kai kuriuose namuose (bent taip būdavo anksčiau) kabo ant sienos diržas, vaikui primenantis, kuo jo šunybės pakviptų, jeigu anas dviratis nepadėtų. Taip elgiasi ir dangaus Tėvas su mumis, savo vaikais: vilioja atlyginimu danguje ir grūmoja nubaudimu pragare. Tai viena iš keturių pagrindinių tikėjimo tiesų, mūsų greičiausiai dar tebeprisimenama iš katekizmo: Dievas yra teisingas — už gerus darbus dangumi moka, už piktus pragaru baudžia. Baudžia pragaru arba mažesnėmis bausmėmis, bet bausti baudžia. Jau minėtame Kalno pamoksle Kristus sveikai primena Dievo bausmės kalėjimą ir pabrėžia, jog "neišeisi iš ten, kol neatsiteisi iki paskutinio skatiko" (Mt 5,26).

Automobilio stabdžius privalu vis patikrinti ir, ko reikia, pataisyti, pakeisti nauja dalimi. Tas pat sakytina apie stabdžius, Dievo žmogui duotus gyvenimo keliui. O

šiuos bene geriausiai tikrina ir taiso mąstan-
tis žvilgsnis į amžinąsias tiesas. Tą žvilgsnį
daug kas mumyse diegia: žvaigždėtas dan-
gus naktį, lankymasis kapinėse, kurios pasa-
koja apie gyvenimo praeinamumą ir vien-
kartiškumą, bažnyčių ir šventovių vidus su
savo religine kalba sielai, skridimas prisi-
minimais į vaikystės metus ir gimtuosius
namus, iš kilnių žmonių charakterio padvel-
kianti trauka... Tai savaimingai gerina
mumyse stabdžių veikimą ir tuo pačiu pa-
deda laimingai pasiekti Dievo skirtąjį tiks-
lą, užuot pakeliui smogus į kliūtį ar apsi-
vertus į griovį.

JŪS ESATE ŠVARŪS...

CHIARA LUBICH

"Jūs jau esate švarūs dėl žodžio, kurį
jums kalbėjau" (Jn 15,3). Manau, kad mo-
kinių širdys, girdėdamos šį tvirto padrąsi-
nimo Jėzaus žodį, suvirpėjo džiaugsmu.
Kaip nuostabu būtų, jei Jėzus galėtų tai pa-
sakyti ir mum! Kad būtumėm bent kiek to
verti, stenkimės tai suprasti.

Jėzus tik ką buvo papasakojęs tą žinomą
palyginimą apie vynmedį ir jo šakeles. Jis
yra tikrasis vynmedis, Tėvas sodininkas,
kurs nupjauna šakas, neduodančias vaisiaus,
ir apkarpo tas, kurios duoda vaisių, kad
duotų dar daugiau. Tai paaiškinęs, Jėzus
užtikrino: "Jūs jau esate švarūs..."

Apie kokią švarumą Jis čia kalba? Apie
tokį sielos nusiteikimą, kurs leidžia būti
Dievo akivaizdoje, apie nebuvimą kliūčių
(pavyzdžiui, nuodėmių), kurios yra prie-
šingos šventam kontaktui, susitikimui su
dievybe.

Tam švarumui reikia dangaus pagalbos.
Jau Senajame Testamente žmogus žinojo
savo nepajėgumą vien savo jėgomis priar-
tėti prie Dievo. Reikėjo, kad Dievas apva-
lytų jo širdį ir duotų naują. Psalmė sako:
"Sutverk manyje, o Dieve, nesuteptą šir-
dį..."

Pagal Jėzaus mokymą, Jo žodis yra ap-
valanti priemonė. Tai tas žodis, kurį moki-

niai girdėjo ir jo laikėsi, padarė juos šva-
rius. Jėzaus žodis iš tikrųjų nėra toksai,
kaip žmonių žodžiai. Jame yra Kristus taip,
kaip Jis kitu būdu yra Eucharistijoje. Juo
Kristus įeina į mus. Kai jį priimame ir vyk-
dome, Kristus gimsta ir auga mūsų širdyje.

Paulius VI sakė: "Kaip Jėzus atsiranda
sielose? Žodžio perdavimu ateina dieviška
mintis, ateina Žodis, Dievo Sūnus, tapęs
žmogumi. Galima sakyti, kad Viešpats įsi-
kūnija mumyse, kai žodį priimame pas mus
apsigyventi".

Jėzaus žodis yra palyginamas taip pat su
sėkla, pasėta tikinčiojo sieloje. Priimta sėk-
la žmoguje auga ir neša daug vaisių. Jis mus
keičia ir daro panašius į Kristų.

Žodis, mumyse Dvasios įdiegtas, tikrai
turi galios ir stiprybės laikyti krikščionis
toli nuo blogio: kol jie leidžia tam žodžiui
juose būti aktyviam, yra laisvi nuo nuodė-
mės ir dėl to švarūs. Jie nusidės tik tada, jei
neklusys tiesos.

Tad kaip turėtume gyventi, kad užsipel-
nytume Kristaus pagyrimą? Gyventi kiek-
vienu Dievo žodžiu, maitinant juo save
kiekvieną momentą, paverčiant mūsų egzis-
tenciją evangeliškuoju atnaujinimo darbu.
Taip darydami, prieisime ligi to, kad turėsi-
me Jėzaus mintis ir jausmus, kad, kaip Jis,
gyventume šiandieną pasaulyje, rodydami
mūsų visuomenei, dažnai paskendusiai nuo-
dėmėje ir blogyje, dievišką tyrumą ir skais-
tumą, kurį duoda Evangelija.

Būtų gera, jei galima, kad ir kiti žmo-
nės dalyvautų mūsų intencijose. Ši mėnesį
stenkimės ypatingu būdu įgyvendinti tą žo-
dį, kuris išreiškia tarpusavio meilės įsaky-
mą. Evangelistas šv. Jonas, užrašęs šį Jė-
zaus pasakymą, kurį dabar svarstome, mato
ryšį tarp to Kristaus žodžio ir Jo naujojo
įsakymo. Pagal jį, Žodis, gyvenamas tarp-
savio meilėje, artina prie Dievo.

Paskiras žmogus nepajėgia ilgiau prie-
šintis pasaulio vilionėms, bet tarpusavio
meilėje jis randa sveiką aplinką, sugėbančią
apsaugoti jo tikrąją krikščionybę.

Iš italų kalbos išvertė
kun. Antanas Sabas

KUNIGO JTAKA ŽMOGAUS TIKĖJIMUI

DANUTĖ BINDOKIENĖ

("Laiškų lietuviams" konkurse II premiją laimėjęs straipsnis)

1. ŽMOGUS IR RELIGIJA

Žmogui reikalingas Dievas, reikalinga religija. Nuo neišmatuojamai gilios senovės, kai evoliucijos antspaudas išskyrė tam tikrą gyvių grupę ir paženklino ją *žmogaus* ženklu, kartu su pradminiu žmogumi vystėsi ir pradminė religija. Tiek daug gamtos paslapčių supo jį iš visų pusių, tiek daug pavojų tykojo, tiek daug nesuprantamų dalykų tūnojo kiekviename kasdienybės kelio vingyje. Kad visa tai galėtų lengviau priimti, iškęsti, apsisaugoti, žmogui buvo reikalinga aukštesnė, protingesnė, galingesnė už jį pati būtybė: reikalingas Dievas, arba dievai.

Sukūręs savo vaizduote, suvokęs savo protu tokios aukštesnės Būtybės (arba būtybių) egzistavimą, žmogus galėjo dalį savo kasdieninio gyvenimo rūpesčių sukrauti į dieviškosios Esybės globą. Dalis sunkaus egzistavimo atsakomybės nukrito nuo jo pečių. Buvo Kažkas, kas tvarkė jo reikalus, globojo, padėjo, vedė kelius. Kažkam buvo galima dėkoti už pasisėkimus, bet tuo pačiu kaltinti už nepasisėkimus.

Su dievybės sąvoka atėjo maldos ir aukos sąvoka. Galbūt pirmykščio žmogaus malda buvo tam tikrų piešinių-simbolių įbrėžimas tamsiausioje, paslaptiingiausioje gyvenamojo urvo kertėje, ar grubios, iš akmens skaldos nudaužytos, statulėlės forma. Tačiau nėra abejonės, kad buvo malda, buvo auka tai paslaptiingajai dievybei, kuri ne tik galėjo padėti žmogui, bet taip pat jam kenkti, jį bausti, net pražudyti.

Pirmykštis žmogus netruko pastebėti, kad jo bendruomenėje (net jo šeimoje) vieniems geriau sekėsi piešti simboliškuosius piešinius urvo sienose, padaryti tobulesnius kulto objektus, o kitiems — prasčiau. Vadinasi, tie, kurių maldos-aukos išeidavo tobulesnės, žmonių akimis žiūrint, geriau patikdavo ir dievybei. Tegul tos visagalinčios,

visavaldančios dievybės ir buvo nesuprantamos, bet žmogus negalėjo išvengti, nesuteikęs joms savo paties bruožų. Kaip žmogus būtų galėjęs jas priimti, arba net įsivaizduoti, jeigu dievybės būtų buvusios jam visiškai svetimos? Jeigu krikščioniškasis tikėjimas moko, kad Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą (nesvarbu, kiek jie buvo galingesni ir pavojingesni) ir juose galėjo atpažinti žmogų. Dievai kovojo, mylėjo, pyko, atleido. Galėjo būti permaldaujami arba net paperkami.

Taigi tų žmonių aukos (piešiniai, statulėlės ir kt.), kurios atrodė malonesnės, žmogaus akimis žiūrint, geriau patiko ir dievams. Patikdamos dievams, jos buvo veiksmingesnės.

Galbūt kaip tik dėl to talentingesnieji pirmykštės žmonijos dailininkai ir skulptoriai buvo prašomi mažiau sugebančiųjų, kad ir už juos atliktų aukos-maldos reikalavimus dievams. Ilgainiui šie talentingieji menininkai buvo atleidžiami nuo kitų pareigų ar bendrųjų darbų, kad savo laiką ir talentus sukauptų dievų tarnybai, atliekamai visos pirmykštės bendruomenės vardu.

Ar taip išsivystė ankstyvosios žmonijos kunigystės luomas? Sunku pasakyti. Galbūt antropologai ir kiti senųjų prokultūrių tyrinėtojai galėtų duoti pilnesnį atsakymą, tačiau tas atsakymas nėra būtinas negrinėjamai temai. Kunigystė žmonijoje yra tiek pat sena, kiek sena pati religijos sąvoka ir, galimas daiktas, ne mažiau svarbi.

2. KUNIGYSTĖS VIRŠŽMOGIŠKUMO SĄVOKA

Nesvarbu kurios religijos, kurio žmonių istorijos laikotarpio kunigystės luomą norėtume nagrinėti, jo sąvoka pasilieka nepasikeitusi. Visais laikais, visuose pasaulio kraštuose ir visose religijose kunigas buvo suprantamas, kaip tarpininkas tarp aukštesnės Būtybės ir žmogaus. Jis, daugiau negu

paprastas žmogus, suprato dieviškosios Būtybės įstatymus ir reikalavimus žmogui. Jis turėjo žinoti, kas buvo malonu dieviškajai Būtybei, kas ją užrūstino, žeidė.

Kaip galinčiam lengviau pasiekti dieviškosios Būtybės "ausį", kunigui buvo teikiama pagarba, sumišusi su baime ir nusistebėjimu. Jis jau nebuvo eilinis žmonijos bendruomenės narys, užsiimęs kasdieninės egzistencijos reikalavimais. Stovėdamas kažkur tarp žmogaus ir dievybės, pats pradėjo būti sudievinamas, arba bent jam suteikiami viršžmogiškumo ypatumai. Juk nuo kunigo priklausė visos bendruomenės gerovė: gerai atnašaujamos aukos, permaldauti ir maloniai žmogaus atžvilgiu nuteikiami dievai laidavo pasisekimą medžioklėje, karuose arba asmeninėje kasdienybėje. Kunigui, turinčiam būdų ir priemonių palenkti žmogaus naudai dieviškąsias būtybes, buvo priiskiriama aiškiaregystė, gydomosios galios ir kitos viršžmogiškos savybės.

Nežiūrint, kad kunigas savo prigimtimi buvo žmogus su visomis žmogiškomis ypatybėmis ir ydomis, savo tarnyba dievybei, tarytum kokia perregima, bet neperžengiama siena, jis atsiskyrė nuo bendruomenės.

Visais amžiais ir visose kultūrose iš kunigo buvo reikalaujama daug daugiau, negu iš kurio kito mirtingojo, bet už tai jam teikiama pagarba bei privilegijos buvo nepalyginamai aukštesnės.

Žinoma, kunigiškasis luomas visokiais būdais ir priemonėmis stengėsi sustiprinti savo veiklos mistiką, apsigauti paslaptimi, pasinerti apeigų margumyne, kad eilinis žmogus į kunigo bendravimą su dievybe žiūrėtų, kaip į nepasiekiamą, paslaptinę ir net pavojingą dalyką. Todėl nenuostabu, kad kunigiškasis luomas dažnai turėjo ne mažiau reikšmės ir įtakos už valdantįjį.

3. KUNIGAS IR DABARTIS

Lengva kalbėti hipotezėmis apie žilos senovės laikus ar pirmykščio žmogaus galvoseną ir pažiūras į kunigystę, nes hipotezės nereikalauja neužginčijamų įrodymų. Bet kaip šiandien? Ar modernus žmogus, modernioji bendruomenė nutraukė kunigą iš

viršžmogiškumo aukštybių ir leidžia jam pasilikti žmogumi? Ar leidžiama būti jam ir žmogumi, ir kunigu, suprantant, kad kunigystė automatiškai nesuteikia žmogui viršžmogiškumo dovanos?

Manau, kad ne.

Modernus žmogus lengvai priėmė faktą, kad Mėnulio dulkėse astronautai žaidė golfą. Visai nebuvo sunku suprasti, kad iš Žemės kontroliuojami aparatai siunčia ryškias fotografijas iš neįsivaizduojamų nuotolių erdvėse. Net nėra per daug nuostabu, kad laboratorijos mėgintuvėliuose pradėtas kūdikis, perkeltas į moterį, gimsta normalus ir sveikas. Visa tai pajėgia suvokti ir priimti žmogaus protas. Ar ne keista, kad tas pats protas neįstengia suprasti kunigo žmogiškumo?

Kunigo elgesys, jo asmeninis gyvenimas turi didžiausios įtakos žmogaus tikėjimui. Eilinio žmogaus sąvokoje kunigas sutapatinamas su religija, su pačiu Dievu, kuriam jis tarnauja. Jeigu tarno elgesys yra netinkamas, jeigu jo pažiūros papiktinančios, tai jau būtinai metamas šešėlis ant Bažnyčios, ant paties Dievo.

Ši žmonių pažiūra ir nusistatymas, nepaisant, koks klaidingas, yra kartu ir skaudžiai realus. Kunigystės išaukštinimas iki viršžmogiškumo yra žmogui taip natūralus, tiek įsitvirtinęs jo giliausioje prigimtyje, kad galbūt visai neišdildomas.

Dievo pažinimui ir supratimui reikalingas protas, reikalingos didelės pastangos, susikaupimas. Kunigo įvertinimui užtenka kūno pojūčių: regėjimo, klausos. Kunigas interpretuoja Dievą žmogui, tačiau žmogaus akis dažnai sutapatina interpretuojamąjį su interpretuotoju. Argi kunigas nėra Dievo atstovas, kuris gyvena mūsų tarpe? Argi jis nėra pašauktas iš mūsų tarpo? Kunigo lūpomis prabyla Dievas ir per kunigą girdime Dievo žodį. Jo įstatymus. Dievo įstatymų nesilaikymą lydi nuodėmė.

Kiekvienas žmogus žino kovos su nuodėme aršumą. Pralaimėjimo kartumas pažįstamas visiems nuo vaiko iki senio. Žmogus puola, keliai ir vėl puola, kad prisikeltų. Tai visai natūralu paprastam žmogui.

Tokia jo gyvenimo paskirtis — ta nuolatinė kova tarp gėrio ir blogio. Pralaimėdamas blogiui, žmogus jaučia pasibaurėjimą savi- mi, savo silpnumu, bet nugalėjęs nuodėmę- blogį, išgyvena pasididžiavimo džiaugsmą.

Toje blogio ir gėrio kovoje žmogus ieško sąjungininko, kuris padėtų, patartų, sustiprintų. Logiškas ir natūralus sąjungi- ninkas čia yra kunigas. Ar ne jis stovi ar- čiau Dievo? Ar ne jam labiau pažįstami Dievo įstatymai? Dėl šio pažinimo jam daug lengviau ištvermingai pačiam kovoti ir padėti žmogui. Todėl čia kunigas negali pasirodyti silpnas ir nuodėmingas. Tai tik žmogaus teisė. Kunigas turi būti stiprumo pavyzdys. Jeigu jis, pašauktas iš žmonių tarpo, gali pakilti virš žemiškųjų ydų ir lai- mėti kovą su nuodėme, tai paprastam žmo- gui atsiveria galimybės siekti tobulumo ir taip pat žengti į laimėjimą. Tačiau jeigu ku- nigas (būdamas tiek daug arčiau Dievo ir Jo pažinimo) suklumpa, tai kokia galimybė yra eiliniam žmogui?

Aš prisimenu savo reakciją, susidūrus su neornamentuota kunigo žmogiškumo realy- be. Prieš daugelį metų, tebegyvenant pa- bėgėlių stovykloje Vokietijoje, vieną pava- sarį mūsų nedidelę bendruomenę sukrėtė žinia, kad stovyklos klebonas turėjo mesti kunigystę ir vesti šeštos klasės gimnazistę. Pasipiktinimui ir liežuviams nebuvo galo, tačiau mums kėlė rūpestį mūsų pačių (tada dar labai žalių paauglių) nuotaika. Klebo- nas buvo taip pat ir mūsų lotynų kalbos mokytojas. Mes mėgome klausytis jo pamo- kymų, patarimų ne tik bažnyčioje, bet ir klasėje. Mes juo pasitikėjome ir tikėjome jo žodžiais apie tikėjimo tiesas, nuodėmę, pasiaukojimą ir susivaldymą, savęs nuga- lėjimą. Tik staiga viskas apsisvertė aukštyn kojom. Kunigo elgesys pavertė visus jo kil- nius žodžius paprasčiausiu melu. Mums ne- atėjo į galvas, kad stovyklos klebonas buvo vienišas, dar nesenas vyras, kad jis galėjo jausti, mylėti ir net nusidėti. Mūsų akyse jis buvo tik kunigas, kurio veiksmai netu- rėjo prieštarauti jo žodžiams. Jeigu jis ne- galėjo vykdyti tai, ką patarė kitiems, tai ar verta mums tų patarimų paisyti? Pagaliau

mus kankino dar viena baisi mintis: ar vi- sos išpažintys ir nuodėmių atleidimai kle- bono lūpomis buvo taip pat melas? Ar mes pasidarėme jo šventvagystės dalininkais tik dėl to, kad klebonas, kalbėdamas mums apie skaistybę ir Dievo malonės išsaugoji- mą sieloje, pats visa tai buvo nusviedęs į šiukšlyną? Dabar, žvelgiant iš laiko per- spektyvos, tai atrodo vaikiška ir net kiek juokinga, bet truko daug metų, kol ano pa- vasario ispūdis išdilo atmintyje.

Viena pažįstama prasitarė, kad ji jau penkiolika metų nebeeinanti išpažinties, nes kunigas kartą skaudžiai ir garsiai klausyk- loje išbaręs, prigrasindamas neduosiąs iš- rišimo, jeigu ji dar kartą padarysianti tokią nuodėmę. Moteriškos nuodėmės? Ji penkta- dienį valgiusi dešrelę...

Kitas draugas prisipažino, kad nebelan- kęs bažnyčios. Parapijos klebono mėgsta- miausia pamokslų tema yra girtuoklystės smerkimas, o jis pats esąs kuone alkoholi- kas. Jeigu jis šitaip gali veidmainiauti iš sa- kyklos, kaip galima tikėti kokiomis Bažny- čios tiesomis?

Dar kita kaimynė pasipiktinusi kartą pasakojo, kad nutraukusi visus ryšius su Bažnyčia po to, kai klebonas atsisakęs palai- doti jos motiną su iškilmingomis pamaldo- mis. Kodėl? Tuo metu ji buvo praradusi darbą ir negalėjo sumokėti reikiamos sumos pinigų. Motina buvo palaidota labai kuk- liai, paprastai, o kaimynė kunigo gobšumą primetė visai Bažnyčiai.

Iš tikrųjų daugumas kunigo nusikalti- mų ir silpnybių būtų visai nepastebimi pa- sauliečių gyvenime. Į svetimas nuodėmes mes linkę žiūrėti didžiadvasiškai: "Aš jo nesmerksiu, tegul Dievas teisia!" Net di- džiausiam, viešam nusidėjėliui nesunkiai at- leidžiama, tačiau visai kita kalba apie kuni- go netobulumus. Čia dažnai iš adatos pri- skaldomas vežimas ir iš tų skiedrų sukuri- mas laužas, ant kurio be didelio gailesčio kartais užmetamas žmogaus tikėjimas.

4. ASMENIŠKA LAISVĖ IR PAREIGA

Galbūt šiemetinis "Laiškų lietuviams" konkurso temos pavadinimas sugestionavo

dramatiškus aprašymus ir prisipažinimus, kaip neatsargus kunigo žmogiškumo pasireiškimas išrovė kam nors tikėjimą, atitraukė nuo Bažnyčios ir pastūmėjo indiferentiškumo Dievui keliu. O tokių atsitikimų, deja, nesunku būtų rasti.

Tačiau aš norėjau žvilgtelėti į galimas priežastis, dėl kurių žmonės į kunigo nusižengimus žiūri visai kitomis akimis ir daug kritiškiau jo elgesį vertina, negu tokį patį pasauliečio paslydimą.

Baigiant šiuos svarstymus, peršasi dvi galimos išvados: viena: perauklėti eilinius tikinčiuosius, kad jie netaikytų dvigubo standarto (man galima, tau ne!) dvasininkijai, bet priimtų jų žmogiškąsias savybes, nesuplakdami kunigo tarnybos Dievui ir žmonėms su jo sudievinimu, išlaisvinimu nuo visų žmogiškumo apraiškų; antra: kunigams geriau suprasti savo pašaukimo įsipareigojimus ir tvirtiau kontroliuoti savo elgesį. Dažnai nulemia "ne ką aš sakau, bet ką darau".

Žinoma, šiais asmeniškų laisvių garbinimo laikais bet koks varžymas, atsižvelgiant į kito norus ar nuomones, atrodo tiesiog nemoralus. Kunigas, kuris uoliai atlieka sielovados pareigas, savo laisvalaikiu gali vaikytis asmeninius pomėgius, ir niekas neturi teisės jam to užginti. Juk gydytojas, uždavęs savo kabinetą, gali būti valkata; bankininkas gali su didžiausia aistra veržtis į politinę veiklą; garbingas advokatas visą laisvalaikį gali praleisti prie stikliuko arba įtartinėje moteriškoje draugystėje; svarbus valstybės tarnautojas gali pasirodyti paskutinis sukčius... Žmonės apie juos kalbės ir kritikuos, tačiau gydytojo laukiamajame netrūks ligonių, bankininko biznis vargiai sumenkės dėl jo elgesio, o politikierius vis tiek bus perrenkamas ateinančiuose rinkimuose. Jiems visiems nesunku atleisti, juk jie žmonės, Adomo ir Ievos vaikaičiai, palinkę į nuodėmę.

Tačiau supratimas ir užuojauta dingsta, kai kaltinamojo suolan pasodinamas kunigas. Čia atlaidumo nėra. Kunigo netinkamumas sklinda kaip nuodai, tuština bažnyčią, slopina tikėjimą, ugdo cinizmą. Iš da-

lies čia turi įtakos ir Bažnyčios priešų propaganda, kuri be paliovos ieško krislių jos narių akyse. Laisvajame pasaulyje tai atliekama subtiliai, beveik nepastebimai, tačiau aiškių ir grubių pavyzdžių lengvai galime rasti anapus geležinės uždangos. Tereikia pavartyti kasdieninę spaudą, "Katalikų Bažnyčios kronikas", ir pamatysime, kaip šmeižtais, užuominomis arba tiesioginiais kaltinimais diskredituojami kunigai. Jeigu pirmą kartą į tokią propagandą žmogus tik nekantriai numoja ranka, dešimtąjį kartą jau susimąsto, o dvidešimtąjį — pradeda abejoti...

Niekas neneigia, kad kunigo kelias sunkus. Juk jis taip pat žmogus. Jis gali nusi-dėti, pasiduoti žmogiškoms silpnybėms. Tačiau žmogus, kuris gyvena stikliniame name, neturėtų dėvėti nešvariais marškiniais.

Netinkamas pasauliečio elgesys paliečia jį patį, jo artimuosius ir dažnai tik labai nedidelį žmonių ratelį. Kunigas jau yra didesnės bendruomenės nuosavybė. Jo elgesys, žodžiai, pažiūros turi įtakos visiems parapičiams, iš tikrųjų, — galime sakyti platesne prasme, — visiems tikintiesiems. Kunigui reikia savąjį žmogiškumą pažaboti daug tvirtesniais varžtais. Net ir tada, kai jis dėl asmeniškų priežasčių turi kunigyستės atsakyti, turėtų tai atlikti kaip galima privičiau ir tyliau. Nėra kuo per daug didžiulis, jeigu nepajėgi ar nesugebi savo pareigų atlikti, pažadų ištesėti. Galbūt ir mums tada būtų buvę lengviau, jeigu buvęs stovyklos klebonas nebūtų parėdavęs rajone su savo aiškiai nėsčia gimnaziste, o būtų tyliai pasitraukęs iš mūsų tarpo.

Reikėtų užbaigti teigimu, kad žmonių pažiūros keičiasi, modernėja. Jie išmoksta vertinti kiekvieną reiškinį, kiekvieną žmogų (o tuo pačiu ir kunigą) atskirai. Gal ateis laikai, kada tikėjimas bus tokia natūrali mūsų gyvenimo dalis, jog dvasininko elgesys, žodžiai ir pažiūros neturės niekam įtakos. Kiekvienas žmogus bus taip tvirtai pasisavinęs Dievo ir tikėjimo sąvoką, kad niekas nepajėgs jo išstumti iš vėžių. Tačiau, jeigu toks laikas ateitų, kam būtų reikalingi kunigai?

NEREIKIA ŽODŽIŲ

DALIA STANIŠKIENĖ

Seniai žinoma, kad geriausias auklėjimo būdas — tai geras pavyzdys. Daug gražių ir teisingų žodžių vaikas girdi iš tėvų, iš mokytojų, iš kunigų, bet jį patraukia ir paskatina tapti tauriu žmogum ne tie žodžiai, o žmonės, kurie juos sako. Tai matome gyvenime kasdien: kas iš tėvo gero pamokymo, jei apsisukęs pats blogai elgiasi? Kas iš gražaus pamokslo, jei kunigas, jį sakęs, neparodo iškeltų minčių savo gyvenime? Būna tiesiog atvirkščiai: patarimai, pamokymai, kad ir geriausi, girdimi iš žmogaus, kurio negali gerbti, nustato priešiška. Negerai, bet žmogiška ir suprantama tokia reakcija: jaučiamės tiesiog pažeminti, kai mums viena sakoma, kita daroma.

Gyvenime turėjau daug gerų mokytojų, daug žmonių, kurie vienu ar kitu būdu skatino ir palenkė mane į gera, padėjo tapti tokia, kokia esu. Jiems esu dėkinga, juos prisimenu su meile. Tačiau yra du žmonės, kuriuos pažinau tik mažas vaikas būdama, kurių globoj neaugau, kurių gražių pamokančių žodžių negirdėjau, kurie į mane veikė ir tebeveikia tik savo pavyzdžiu. Vienas jų — tai mano dėdė (ir krikšto tėvas) — kunigas; antrasis — mano tėvas.

Sakysit, lengva idealizuoti žmogų, kuris už mylių, su kuriuo diena iš dienos gyvenė. Tačiau taip pat lengva tokio tolimo ir nepasiekiamo žmogaus įtakos savo gyvenime nejausti. O įvyko atvirkščiai: toli ir nepasiekiamas būdamas, mane beauginęs vos ketverius metelius, mano tėvas padarė man didesnės įtakos, negu dažnu atveju arti esantis žmogus padaro. Ir žinau, kad meilę jam ir savo dėdei sėmiausi ir jų gero pavyzdžio buvau įtaigojama per savo motiną. . .

Dėdė buvo dar tik klierikas, kai mane krikštijo. Mažai jį teprisimenu iš tų pirmųjų mano vaikystės metų: keli epizodai, kelios nuotrupos nerūpestingų vaiko dienų palikę atmintį, kada dėdė atvažiuodavo motociklu (kokį įspūdį tai darė ketverių-penkerių metų mergaitei!), kai mane vedžioda-

vo už rankos ir drauge rinkdavome braškes močiutės darže. . . Juk tos braškės buvo "uždraustas vaisius", patys vaikai ten eiti negalėdavom, bet dėdei buvo leidžiama, o jis nusivesdavo ir mane. Vėliau, jau pabėgus iš Lietuvos, pažinau šį nuostabų dėdę-kunigą tik iš artimųjų pasakojimų, laiškų, pažįstamų palankių atsiliepimų. Pergyvenau kartu su visais jo ištrėmimą į Sibirą, džiaugiausi ir didžiavausi juo, kai sugrįžo, kai nebodamas spaudimų ir pavojaus dirbo su jaunimu, mokė vaikus ir buvo už tai baustas. . . Nors nė vieno jo pamokslo negirdėjau, žinojau iš kitų jį esant gerą pamokslininką. Visuomet jaučiau kažkokį nenutraukiamą dvasinį ryšį su juo — juk per Krikšto sakramentą mes tuo ryšiu buvom surišti! Tas ryšys ir pagarba tam žmogui dar sustiprėjo po daugelio metų, kad ir trumpam susitikus. . .

Jo laiškai stiprino ir stiprina mano tikėjimą Dievu ir žmogumi. Jo maldų galią jaučiu nevilties valandomis. Ir noriu sekti jo pavyzdžiu, noriu, kad ir mano vaikai juo sektų. . . Dažnu atveju jo pavyzdys nusveria man kitų, ne tiek pavyzdingų kunigų įspūdį ir tada nusiraminu: yra daug daugiau gerų, pozityvių kunigų, ir į juos mūsų dėmesys turėtų krypti.

Sio dėdės-kunigo žodžiai nėra man tik žodžiai: jie patvirtinti visu šio žmogaus gyvenimu. Jie į mane veikia tarytum bangaujanti jūra: kartais raminančiai ir stiprybės kovoti su pilka kasdienybe duodančiai, kartais — užlieja šaltu vandeniu, versdami pabusti iš apsnūdimo ir užgulusių abejonių, skatindami vėl eiti, dirbti, nepasiduoti, nepalūžti. Kiekvieną kartą, kai paimu į rankas mažytį sidabrinį rožinį — jo dovaną man krikšto dieną — pajuntu ramybę ir to žmogaus artumą. Tikrai, dvasiai nėra nei mylių, nei užtvarų. . .

Sakoma, kad bendri interesai, panašus galvojimas žmones suartina. Gal todėl šis dėdė ir mano tėvas visą savo gyvenimą bu-

vo artimi draugai. Žinau, kad niekada jų dvasinis ryšys nenutrūko. Būdavo taip mie-la skaityti jų laiškuos gerus žodžius apie vie-nas kitą. Ir visada pasijusdavau išdidi ir lai-minga, kad vienas jų — mano krikšto tė-vas, antrasis — tikrasis mano tėvas. Kokia turtinga aš esu ir kaip gausiai Dievo apdo-vanota!

Kai prieš trejus metus laikiau rankoj te-telegramą su neatšaukiamais žodžiais "Šian-dien mirė tėvelis", skęstant netekimo skaus-me pro akis prabėgo visa, ką apie savo tėvą žinojau. Save raminau mintim, kad, gyvenime tiek neteisybės ir skausmo patyręs, mano tėvelis pagaliau pasiekė amžiną laimę, ku-rios jau niekas jam neatims. Tačiau žmogiš-kasis praradimo jausmas buvo stiprus, ir nusiramino pradėjau ieškoti šv. Rašte. Ir užkliuvau už žodžių: "Nė vienas iš mūsų negyvena sau, nė vienas sau nemiršta. Ar gyvename, Viešpačiui gyvename, ar miršta-me, Viešpačiui mirštame. Taigi, ar gyvena-me, ar mirštame, — mes esame Viešpaties" (Rom 14,7-8).

Kaip nuostabiai tie žodžiai tiko mano tėvui! Stiprus tikėjime (nors turėjęs daug progų jį prarasti), nepalaužiamas viltyje (nors tiek nevilties valandų savo gyvenime išgyvenęs), patvarus savo meilėje žmogui (nors dažnu atveju — ir pavergtojų tėvynė, ir Sibiro taigose — susidūręs su žmogaus žvėriškumu). Ir dažnai pagalvoju: jei to-kiose sąlygose ir aplinkybėse nepalūžo ir neprarado savo kilnaus žmogiškumo, kokią priežastį, net teisę turėtume palūžti mes, jo vaikai, kurie gyvename nepalyginamai ge-resnį gyvenimą, turime visokių progų tobulėti ir džiaugtis Dievo mums duotais ta-lentais ir dovanomis!

Kada tik pajuntu pyktį ir nusivylimą kitu žmogum, prisimenu savo tėvo užrašy-tus žodžius, jam esant Sibire: "Atleisk jiems, Viešpatie, aš jau seniai atleidau..." Jei jis taip galėjo atsiliiepti apie savo kan-kintojus, kaip aš galėčiau neatleisti tiems, kurie žodžiu ar elgesiu mane įžeidžia?.. Skaitau jo žodžius, rašytus prieš daugelį metų ištrėmimo, ir jie skatina mane mylėti laisvę, skatina įvertinti savo kiekvieną die-

ną, kad ir kartais nelengvą, ir tuos žmones, kurie man artimi, kurie čia pat — visa tai, ko mano tėvelis tremty neturėjo. Savo pri-siminimuose, kalbėdamas apie artimuosius, jis rašė:

"Nėra priemonių su jais susižinoti, mus skiria neišmatuojami toliai, tūkstančiai ki-lometrų ir nepereinama ugnies linija. Toli, toli vakaruose griaudžia patrankos, sprogs-ta bombos, liepsnoja miestai ir kaimai, byra paminklai ir miršta šimtai, tūkstančiai žmo-nių, o mes, saujelė lietuvių, visa to negirdi-me ir nematome. Bet, rodos, lengviau būtų žūti fronte, žūti staiga ir iš karto, nekaip vysti nelaisvėje, nes ilgas kalėjimas baises-nis už greitą mirtį. Mes tebebuvome gyvi, bet jautėmės mirę gyvenimui. Ne, turbūt nėra didesnės nelaimės už nelaisvę".

Tačiau nežiūrint visų svyravimų ir abe-jonių, kurių jis daug turėjęs, savo prisimi-nimuose jis teigia, kad sunkiąsias savo bui-ties dienas jis praleido su žodžiais širdyje: "Dievas yra mano prieglauda ir stiprybė ir visokia pagalba varguose".

Du žmonės, du nežinomi, tylūs, nepa-garsėję žmonės. Tačiau žmonės, kurie palie-tė daug gyvenimų, kurie neabejotinai ir gi-liai palietė ir mane, o per mane ir mano vaikus, o gal ir mano vaikų vaikus palies... Vienas iš jų — jau amžinybėje, iš ten be-siunčias paskatą ir palaimą; antrasis — taip pat nepasiekiamas, atskirtas jūrų ir nepralaužiamos geležinės uždangos. O tačiau abu jie artimesni man už daugelį kasdien ma-tomų žmonių, kuriuos gali pasiekti ranka, bet kurie nepaliečia širdies...

Šių dviejų kilnių sielų šviesų pavyzdį norėčiau įprasminti savo gyvenimu...

• Domininkonų vienuolija turi 7.220 narių: 5.500 kunigų ir 180 klierikų. Šiemet buvo išventinti 62 nau-ji domininkonų kunigai. Domininkonai darbuojasi 82 kraštuose, turi 7 savo universitetus.

• Italijos katalikų Švč. Širdies universiteto Medi-cinos fakultetas suteikė Motinai Teresei, Meilės mi-sininkų steigėjai, garbės daktaro laipsnį. Šiuo me-tu ši artimo meilės vienuolija turi 206 namus įvai-riuose kraštuose ir vis steigia naujus.

LAIŠKAS LIETUVIAMS IŠ DELFŲ

DELFAI, gegužės mėn. 10 d.

Vakar naktį ant pušimis apaugusios Pnyx kalvos stebėjome graikiškąjį "Garso ir Šviesos" spektaklį. Ir vieta, ir naktis — puiki. Nuo Pnyx apšviestas Akropolis — kaip ant delno. Po šalto vakaro žvaigždėm Partenonas žėrėjo auksu, ir išdidžiai skambėjo Periklio žodžiai garsių aktorių lūpose. Mainėsi auksinės, žalios, mėlynos šviesos; nuo Akropolio mums kalbėjo dievų, karžygių ir genijų Graikija. Tačiau, "Piramides ir Sfinksa" girdėjus, šis spektaklis man pasirodė mažiau efektingas.

Išpūdingą "naktinį" Atėnuose užbaigė ant Filopapou kalvos, Filopapou lauko teatre. Čia "Ellanikoi Choroī" tautinių šokių grupė atliko savo turtingą programą.

Lyginant su lietuvių, graikiški tautiniai šokiai man atrodė labai monotoniški: ritmiška mažų žingsnelių eiseną į vieną ar kitą pusę, merginų ir vyrų priešpriešinės gretos, lėti rateliai ir vėl pasitursenantys žingsneliai. Nieko panašaus į "Žėkelio", "Landytinio" ar "Rugučių" figūras. Keista, kad jų šokiai tokie "šalti": vyrai ir moterys šoka atskirai, retai susitverdami rankomis. Niekur nepastebėjau "lenciūgėliško" flirto ar "Malūno" ugnies. Negi lietuviai-šiauriečiai temperamentingesni už graikus-pietiečius? Tačiau šokėjai ir jų kostiumai — gražūs. Kiekvienam šokiui — skirtingų spalvų ir skirtingo sukirpimo drabužis. Mainėsi baltos, juodos, žalios, auksinės, raudonos spalvos; įvairavo žemi ir aukšti bateliai, korpės, šlepetės, ilgi, pusilgiai sijonai, auksu išrašytos liemenės, turkiškos kelnės, šydai ir skarelės.

Idomiausiai pasirodė Peloponeso vyrai. Balti plačiarankoviai marškiniai, balti trumpučiai šimtakvoldžiai sijonėliai, baltos kojinės ir raudonos šlepetės su didžiuliais juodais bumbulais šokėjus perkeitė į kažkokią pasakišką būtybę, lyg tai užburtas lėles, lyg tai karališkus klaunus. Jų šokis "Tsamikos" buvo pats geriausias. Čia pagaliau pa-

sirodė painios figūros, akrobatiški šuoliai per galvas, žybtelėjo jaunatviška ugnis.

Galbūt graikiškais šokiais žavėtis man trukdė ir neįprasta muzika: gaudi monotonią, šaižūs, lyg byrančios šukės, garsai, nemelodinga, kartais net kraupi, dejonė.

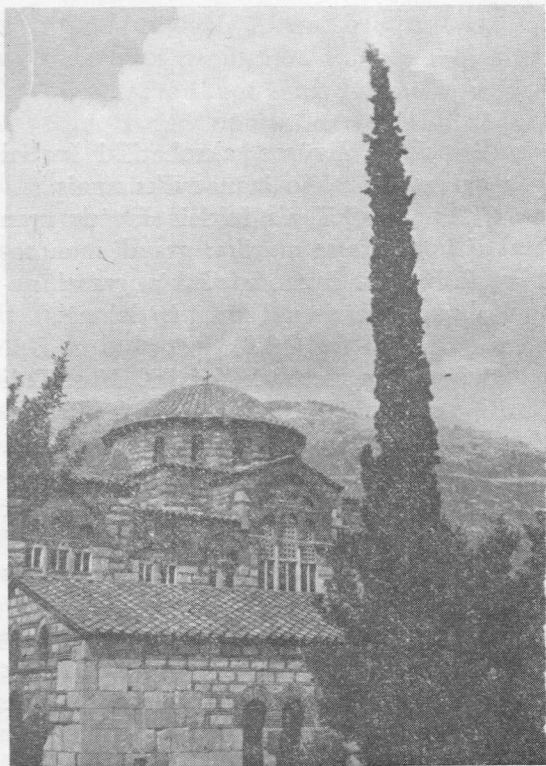
O šįryt jau mes pakeliui į Delfus. Toli pasiliko Atėnai, Pendeli ir Parnitha kalnai. Autobusas rieda link senųjų Tebų. Būtinai reiks paklaust Marijos, kodėl antikinis pasaulis turėjo du garsius miestus tokiu pat vardu, nors skirtingose šalyse: Graikijoje Tebai ir Egipte Tebai... Tikra senovės mįslė.

Marija pasakoja apie graikiškus gėrimus — "Retsina" vyną ir "Ouzo" degtinę. Mūsų vyrai klausosi su ypatingu dėmesiu. Vyno istorija gana įdomi.

Karų su persais metu graikai, matydami pralaimėsią, pasitraukė į kalnus. O kad priešai nesimėgautų jų paliktu vynu, primaišė į jį karčių pušų sūkų. Kai po kiek laiko graikai persus išvijo, namuose rado neišgertą kartų vyną. Būdami taupūs ir praktiški, jie pradėjo tą vyną patys ragauti. Iš karto vynas atrodė neskanus, bet ilgai žmonės priprato prie sūkų skonio ir pradėjo gaminti specialiai "sakuotą" "Retsina" vyną.

Artėjant prie Tebų, Marija mums pasekė visą ciklą garsiųjų antikinių istorijų, pradedant Europos pavogimu, Tebų įkūrimu, garsiąja Sfinkso mįsle ir baigiant nelaiminguoju karalium Edipu, kuris, nužudęs savo tėvą, vedė motiną. Po to sekė "Septyni prieš Tebus" nuotykių ir lojaliosios Antigonės tragedija. "Turėjau paklausti nerašytų įstatymų, nes gimiau mylėti, bet ne neapkęsti!" ("Antigonė"). Klausydama Marijos, galvoju apie mūsų krašto Antigones, netolimos praeities lietuves motinas, suvarytas į turgaus aikštes prie nepalaidotų sūnų lavonų...

Pervaziavus Tebų lygumas, gamtovaizdis pakito: kelias raitėsi kalvomis, slėniais,

“Osios Luko” bažnyčia.

N. Jankutės nuotr.

tarpekliais—aukštyn į kalnus! Vaizdai man priminė Colorado: akmenuotos, kvapiom žolelėm žydinčios pievos, žali kalnagūbriai, o tolumoj, mėlynu ūku susisupę, dunkso ir patys kalnai. Ten buvo Rockies, o čia — Parnaso keteros. Vien jau tas vardas mane spaudžia prie lango. Dairausi į vis artėjančias snieguotas viršūnes, nesitverdama džiaugsmu, kad fantastiškos, tik knygoje ir vadovėliuose pažintos vietos štai “stojasi kūnu” prieš mano alkanas akis.

Netrukus pasiekiam Arachova kaimėly — garsią turistų atrakciją. Viskas, ką apie jį rašo kelionių brošiūros — tiesa. Tai mažas rojaus kampelis, labai arti mėlyno dangaus (950 m aukštyje). Arachovos šlaitai žaliuoja kiparisais ir pušelėm, o prie raudonstogių namukų žydi gvazdikai, geranijos, žirnikėliai ir plevėsuoja margi kilimai. Krautuvėlėse pūpsa butelių eilės — Arachova garsi savo raudonu vynu. Sustok, keleivi, gėrėkis, atsigaiivink, jei ne vynu, tai

bent vandeniu, kuris atbėga į kaimo šulinį tiesiai nuo Parnaso viršūnės.

Deja, nesustojam... Laikas mūsų priešas. Jis paskirtas tik Delfams. Kelias vėl raitosi žemyn per vynuogynus, alyvmedžių ir migdolų sodus. Staigus posūkis — ir mes Delfuose!

Jei Arachova — rojaus kampelis, tai Delfai tikras rojus. Išlenktam kalnų slėny, tartum mėnulio rage, Kirphis kalno ir raudonų Rodini-Flambouko uolų saugojama, slepiasi garsioji Apolono šventovė. Jai po kojų žaliuoja alyvmedžių jūra ir mėlynuoja Korinto įlankos vandenys.

Išlipus iš autobuso, paskęstam saulėj, pušų kvepėjime ir paukščių giedojime. Gamtos grožis užima žadą, net verkt norisi. Nestebėtina, kad ši dieviška vieta buvo antikinio pasaulio centras ir šventovė.

Jau gilioje senovėje graikai čia garbino savo dievus: Geą, Demetriją, Poseidoną. Jie tikėjo, kad Geos sūnus Pitonas saugojo orakulą, todėl ir ši vietovė buvo vadinama Pito. Iš čia kilo ir garsiųjų Delfų vaidilučių pitijų vardas.

Baigiantis Mikėnų galybės amžiui, Delfuose pradėtas garbinti Apolonas, moralinės disciplinos, fizinio bei dvasinio grožio dievas. Jam buvo pastatyta didžiulė dorėnų stiliaus šventykla, kurioje vaidilutės pitijos, apsvaigusios nuo dujų, besiveržiančių iš kalno plyšių, skelbdavo pranašystes tiesos ir patarimų ieškantiems maldininkams. Delfų orakulas taip išgarsėjo, kad jo pranašysčių išgirsti rinkdavosi ne tik Graikijos elitas, bet ir kitų antikinių kraštų valdovai.

Mes, tarytum Apolono maldininkai, kojam vadinamu Šventuoju taku prie šventyklos griuvėsių. Pusiaukelėj sustojam svaičiai kvepiančių pušų gojely. Čia Marija mums pasakoja Delfų istoriją. Ji kalba su dideliu įsijautimu ir žinojimu, bet... per plačiai ir per ilgai. Matau, kaip mūsiškiai pradeda nerimauti ir vienas po kito “nusiimti” aukštyn vedančiais takais. Mūsų foto meistras Stasys, jau užsikoręs kažin kur ant uolų, fotografuoja dieviškus vaizdus.

Ir aš besiklausau Marijos tik puse ausies, nes ant šakelės netoliese nutūpę dagi-

liukas ir pragydo. Džiugi giesmelė byra aplink mane stikliniais karoliais ir pasišokinėdama rieda žemyn į stadijono griuvėsius, kur 500 m. pr. Kristų jauni atletai ruošdavosi olimpiniams žaidimams.

Marija kalba ir kalba. Paukštelis gieda ir gieda. Klausausi tik jo. Į mane srūva garų, kvapų ir vaizdų svaigus šaltinis. Aš geriu ir pasigeriu grožiu. . .

Galų gale pajudam Šventuoju taku. Aplink, žydinčiose pievose, liekanos votų — dovanų prieš 1000 metų paskirtų dievui Apolonui už įvairias pergales. Tai meno kūriniai, kaip atėniečių "Maratono Pergalė", korfiečių "Jautis", argosiečių "Palikuonys" ir pan. Kiek čia kolonų, statulų, pastatų, altorių ir altorėlių! Atrodo, visa antikinė Graikija ir jos kaimynai čia buvo suvežę savo meno turtus. Tačiau gausybė griuvėsių kažkaip tinka šiai aplinkai. Jos grožio nesumažina nė vienas akmuo. Tie senovės griekai turėjo nuostabų grožio pajutimą: jų pastatai buvo tartum gamtos grožio tęsinys, būtinas vaizdo pilnumui.

Pagaliau mes prie pagrindinės šventovės griuvėsių. Šešios kolonos, kadaise buvę akinančiai baltos, dabar pageltusios, skersomis riekėmis suskilusios, tebedominuoja šį kviepiantį-giedantį slėnį.

Užlipu laiptais ir vaikščioju didžiuliam buvusių šventyklos grindų plote. Stogo vietoj — mėlyniausias dangus, o pro kolonas — tās pats žadą užimantis vaizdas, kaip ir prieš 1000 metų: žalsvoj migloj alyvmedžių slėnis ir saulės veidrodėliais žaidžiantys Korinto vandenys.

Marija parodo vietą, kur, sakoma, sėdėdavusi pranašaujanti pitija. Dabar čia tik suvartyti marmuro gabalai. . . Atsisėdu ant vieno jų. Gal nepyks ir nesivaidens man Pitijos dvasia. . . Norėčiau dabar nusikelti į praeitį ir nors valandą stebėt tas eisenas, tas apeigas ir išsipuošusius Apolono maldininkus, klausančius pitijos pranašavimų: ". . . jei nepralaimėsi, karą laimėsi. . . Gyvensi, jei liksi gyvas. . ."

Veržiasi kartūs garai iš po trikojo. Padrikai lala apsvaigusi vaidilutė, ir Apolono

žyniai užrašinėja jos ištarmę. . . O pušyne gieda dagiliukai. . .

Deja, niekas dar neišrado "laiko mašinos"; Pitijos ir mano dabartį tebeskiria du tūkstančiai metų.

Dažnai nustembu, kaip stiprūs yra buvę vaikystės troškimai, kaip ryškiai įsibrėžę, rodos, tokie nesvarbūs vaizdai. Šioje kelionėje sugrįžta jie pas mane su didele jėga, ir negaliu jų ignoruoti.

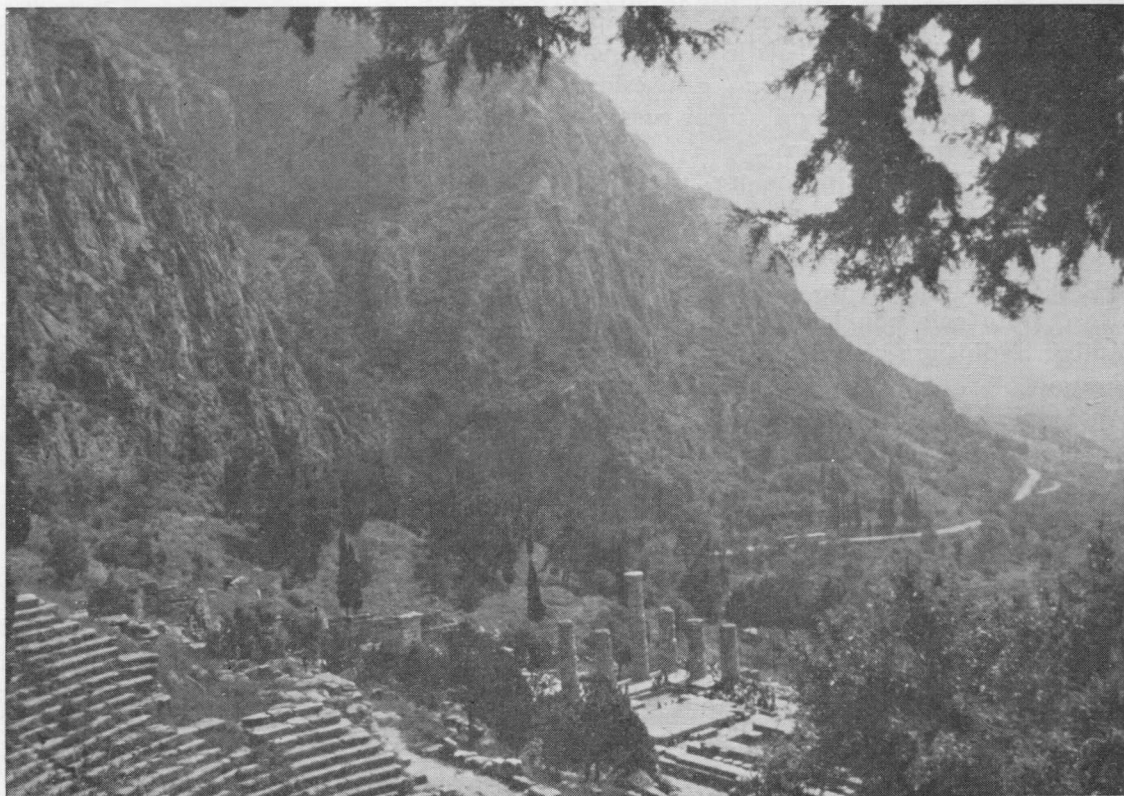
Štai, netoli šventyklos, stačiame uolos šlaite, senas pažįstamas — antikinis Delfų teatras. Kai buvau dvylikos metų, čia vaidindavau, pridengus veidą tragiška kauke, arba sėdėdavau ant aukščiausio laipto. . . literatūros pamokų metu, kai viskas aplink mane pradingdavo, išskyrus vadovėlio puslapį, kuriame pilkavo blanki šio teatro nuotrauka ir Sofoklio biusto piešinys.

Šiandien vaikystės fantazija susiliejo su realybe. Uždususi kopiu stačiais laipteliais aukštin iki teatro dubens briaunos. Iš abie-

Delfų teatras.

N. Jankutės nuotr.

Delfai.

S. Žilevičiaus nuotr.

jų šonų simetriškom eilėm, rikiuojasi platus akmeniniai suolai, išlenkti tobulu pusračiu, suskilę, numinti, nusėdėti. Ir aš sėdusi čia, kur tiek kartų mintyse sėdėjau... Mane supa šviesa, žolelių kvapas ir... žirnikėliai. Auksinės ir violetinės žirnikėlių kasos raizgosi, lyg minkštos atramos. Už nugaros dangų remia raudonas Kirphis kalnas, po kojų — Apolono šventyklos stačiakampiai griuvėsiai, lyg milžino kryžiažodis, ir mėlynos Parnaso keteros. O šalia manęs jau renkasi vietas žiūrovai: plepūs Korinto pirkliai, sofistikuoti atėniečiai, Tebų ir Mikėnų turtuoliai, atletai iš Spartos ir Olimpijos. Uolos viršūnėj, Erodo Atticus stadijone, ką tik baigėsi Pitijų (olimpinės) žaidynės, ir visi iš ten dabar plūsta į teatrą. Juk vaidins tragiškąjį "Karalių Edipą", ir pats dieviškasis Sofoklis jau sėdi ant pirmos pakopos šalia Periklio ir žavingosios Aspasisos. Kaip lengva įsivaizduot, kad čia žė-

mės centras, pažymėtas šventu Omphalo akmeniu!

Nenoromis keliuosi nuo žirnikėliais apipinto akmeninio suolo. Turiu išeit, nepamačius "Karaliaus Edipo"... Sudie, Sofokli, Perikli ir Aspasijs! Sudie, atėniečiai, korintiečiai, tesalonikiečiai ir laurais vainikuoti žaidynių atletai! Skinu žirnikėlius jūsų prisiminimui.

Delfų muziejus pilnas puikių meno kūrinių iš archaiškojo ir klasikinio periodo. Vaikstom tarp statulų, statulėlių, vazų, kolonų ir paminklų, stebėdamiesi nemariu graikų meno genijum.

Muziejų dominuoja klasikinio periodo (478 pr. Kr.) šedevras — Dviračio vežėjas (Charioteer). Tai aukšto, liekno berniuko statula. Ne tik jo ramus veidas ir susikaupęs žvilgsnis, bet ir ilgas, gracingom klostėm krentantis rūbas, nuostabiai tikras, gyvas,

atbaigtas iki smulkiausių detalių. Marija kalba mums apie tą 2460 metelių jaunuolį, kaip apie savo anūkėlį. Ji būtų puiki meno mokytoja. Kiek ji turi žinių ir kiek meilės dalyku, kurį aiškina!

Sutinku, kad šis berniokas — meno šedevras, bet jo veidas man visai negražus: smakras per ilgas ir per apvalus, lyg būtų patinęs, plaukai sulaižyti į "Charlestono" šokėjo garbanėles, akys per daug iššokusios, lūpos — moteriškos. Be to, jis neatletiškias. Tie senovės dviračiai, traukiami ugningų žirgų, išvystydavo didelį greitį. Reikėjo gi stiprių rankų ir raumeningo kūno ne tik išlaikyti vadžias, bet tinkamu momentu su-tramdyti arba paraginti išijaudinusių gyvulių. Bet "Dviračio vežėjo" rankos mažos, kūnas liaunas. Jo veidas be įtampos, užsi-svajojęs. Šią statulą pavadinčiau "Jaunu poetu" arba "Svajotoju". Žinoma, mano nuomonė čia visai nereikalinga, ir savo "šventvagiškų" minčių niekam neskelbiu, ypač Marijai. . . Antinojus man žymiai gražesnis, nors jo veidelis taip pat labai moteriškas. Nestebėtina, kad tie švelnūs bruožai, tos minkštos garbanėlės ir liūdnas žvilgsnis patraukė ištvirtusią imperatorių Adrijoną, ir Antinojus tapo jo meilužiu. Padavimas sako, kad berniukas, nepakeldamas tokio gyvenimo, nusiskandinęs Nile.

Nenoromis, kojas vilkdami ir vis atsi-gręždami į žavingąją Apolono karaliją, renkamės prie autobuso kelionei atgal. Žirnikėlių puokštės priviliotas, man ant rankos burgzdamas nusileidžia didelis vabalas. Jis įsitaiso ant piršto; jo žali su auksinėm kibirkštėlėm antsparniai žėri saulėj, lyg emeraldai, ir pora bendrakeleivių apsigaua, nustebintos mano "žiedu". O man rodos, tai Delfų dvasia sako sudie: gal Pitija, gal nimfa iš Kastilijos šaltinio, o gal tragiškas aktorius iš akmeninio teatro. . . Bzzz! Nuskrido mano "emeraldas". Sudie, Delfai — Grožio Šventove!

Pietaujame jaukiame Xenia viešbuty. Vienoj pusėj Parnasas, kitoj — milijono alyvmedžių slėnis, o tolimoj — Korinto įlanka. Viešbutis jaukus, su didžiuliais lan-

Peloponeso graikų šokis.

gais, mezginių užuolaidom ir terasom. Vik-rūs jauni padavėjai atneša mums "mous-saką". Žiūriu į juos ir galvoju apie "grai-kišką profilį", kuriuo nė vienas jų negali pasigirti. Ar iš tikrųjų senovės graikai turė-jo tą vientisą kaktos-nosies liniją, kuri to-kia ryški jų skulptūroj ir net smulkioj va-zų tapyboj (kiekvieno karžygio profilis at-rodo kaip skaitlinė 4)? O gal tai buvo tik marmure įamžintas grožio idealas, kaip Egipto faraonų majestotiška didybė. . .

Pavalgiusi išeinu į saulės nulietą terasą. Oras kvepia medum. Dūzgia bitės, nardo kregždės. Kad taip šito oro litriuką parsivežus Čikagon! Svaigina jis geriau, negu škotiška degtinė.

Terasoj sutinku Mariją ir pradedam kal-bėtis. Pasirodo ji — žurnalistė ir istorinių romanų rašytoja. Dabar aišku, iš kur tas jos žinių srautas ir pašnekovės talentai! Rimtai apgailestauju, kai Marija pasako, kad jos knygos nėra išverstos į anglų kalbą. Mielai paskaityčiau. Pasitenkinu tik autografu —

Ninila Papayannis. Įdomi ta Marija-Ninila! Atėna su juodu turbanu ir auskarais kaip palto sagom. O pelėdą ant peties galima lengvai įsivaizduoti.

OSSIOS LOUKAS

Iš pagoniškos šventovės keliaujam į krikščionišką. 36 km už Delfų stovi XI a. Ossios Loukas vienuolynas, vienas iš gražiausių bizantiškojo meno paminklų. Aštuonkampėj bažnyčioj yra šv. Luko (ne evangelisto) kriptą, kur jis buvo palaidotas (vėliau palaikai perkelti į Romą), ir nuostabaus grožio bei spalvingumo mozaikos.

Iš tolo Ossios Loukas bažnyčia su apvaliais kupolais ir raudonų čerpių stogais man panaši į raudonikių būrį arba puošnią Velykų "babką", pastatytą ant karališko stalo. Gamtovaizdis čia tinka pagerbti ne tik šventąjį, bet ir patį Dievą. Už Ossios Loukas į mėlynę kyla 2.000 m aukščio Helikon kalnas; tarp jo ir bažnyčios gilus slėnis prismaigsys tas pušų ir kiparisų. Helikono šlaitais plaukia purūs balti debesys, o šventoriuje senos, vėjų nugairintos pušys varva sakais ir kvapais. Ak, tokiam šventoriuj Velykų procesija, giesmėms ir būgnams atšaukiant nuo kalno šlaitų!

Bažnyčioj viduj vėsu ir jauku. Nuo sienų ir lubų į mus žvelgia Kristaus ir šventųjų veidai. Kiekvienas paveikslas — auksu bei ryškiomis spalvomis žėrinti mozaika. Mažutytės auksinės, žydros, raudonos, rudos, baltos plyteltės sudėstytos į rimtim ir triumfu švytinčius veidus, į gyvybės pilnas akis, į judesį sustingusius majestotiškus apdarus. Garsiosios Genezės, Kristaus Krikšto ir Sekminių mozaikos stebina spalvomis, darbo komplikuoтому ir vaizdo jėga.

Marija pasakoja, kad II Pasaulinio karo metu vokiečiai apšaudę Ossias Loukas, tačiau, laimei, nepadarę labai didelės žalos. Nukentėję mozaikos jau restauruotos. Tik vienur-kitur matosi tuščios dėmės.

Iki soties prisifotografavę gražiajam šventoriuj ir prisipirkę puikių Ossios Loukas atvirukų, riedam žemyn į pakalnes, į pajūrį, į... Atėnus.

Kelias žavus — Helikono pakalnėm ir Korinthiakos Kolpos (Korinto įlankos) pakraščiais. Aplink — kalnų pievos. Jos skurdžios, bet gražios: marguliuoja laukinėm gėlytėm, raudonuoja visur esančiom aguonėlėm ir mėlynuoja... aviliais. Aviliai, aviliai, dideli ir maži, bet visi vienodai mėlyni stovi pakelėse, tartum nykštukų kaimai. Keista, kodėl pusryčiams negaunam medaus, kaip Egipte, kur nesimatė nė vieno avilio?

Be avilių pakelėse matom mažyčius kopolytulpiukus. Tai ant vienos plonos kojos pakrypę dėžutės formos altorėliai su kryželiu viršuje. "Atminčiai kelyje žuvusių žmonių", aiškina Marija. Eismo nelaimės, atrodo, čia gausios, nes pravažiuojam mažai tų keistų kryželių.

Tačiau niekas negali nuslopinti mūsų geros nuotaikos. Prisikvėpavę kalnų oro ir grožiu pasigėrę, mes kaip ant mielių: tik šnekam, tik plepam, tik juokiamės. Anekdotas veja anekdotą, kikenimas — kikenimą, kol suskamba daina. Tai mūsų balsingoji pora, Natalija ir Vytautas, užtraukia "Gražių dainelių". Jų repertuaras, ypač Natalijos, neišsemiamas ir platus: nuo "Ave Marija" ir "Jau vakaras buvo" iki "Geros gospadinės" bei smarkiai padykusios "Aneliukės".

Taigi solistai veda, o mes entuziastingai pritariam, net autobusas linguoja ir į šoną krypsta nustebusios Marijos turbanas.

Bet populiariausia daina ši linksma vakarą — "Sausio mėnesys kas gimęs". Išskaičiuojam visus mėnesius, visus gimtadienius ir vėl iš pradžios... "Gruodžio mėnesys kas gimęs, prašyčiau atsistot, pamerkt akelę, paspaust rankelę, kaimyną pabučiuot!" skamba nesibaigianti dainelė, juoko priepuoliuose kratomos rankos, bučiuojami žandai...

Nepamatom, kaip privažiuojam Atėnus. "Liepos mėnesys kas gimęs...", dar šaukiame užkime, bet jau reikia išlipti ir atsisveikinti su mūsų šauniąja Marija. Jai dabar "spaudžiam rankelę, merkiame akelę" ir įteikiame adresėlį nuo "dainuojančių lietuvių".

"LKB KRONIKOS" DEŠIMTMETIS

(Ištraukos iš "LKB Kronikos")

Šių metų kovo mėn. 19 d. suėjo lygiai dešimt metų nuo pirmojo "LKB Kronikos" numerio pasirodymo. Tas pirmasis numeris pasirodė labai nedrąsiai, visai nenujausdamas, kokio dėmesio susilauks tėvynėje ir pasaulyje. Ateistinė valdžia ją apkaltino ir masinėmis kratomis bei areštais bandė nutildyti. Nepavyko.

Be abejo, "Kronikos" leidėjų tikslas buvo parodyti pasauliui, kaip žiauriai yra Lietuvoje persekiojama katalikų religija ir kaip heroiškai tikintieji ją gina. Komunistinė valdžia uždarinėjo bažnyčias, naikino kryžius, draudė vaikus mokyti katekizmo. Nugriovus ir sunaikinus kryžius garsiajame Kryžių kalne, lietuviai 1970 m. vėl pristatė daugybę kryžių. Kryžiaus išaukštinimo dieną (XI. 14) kun. Algirdas Mocius basas, kruvinomis kojomis 8 km nešė medinį kryžių ir pastatė Kryžių kalne. 1973 m. vėl buvo sunaikinti tie kryžiai, bet, nepraėjus nė metams, vėl jų ten lyg dygte pridygo.

1972 m. kovo mėnesį buvo nusiųstas Brežnevui prašymas, pasirašytas 2023 klaipe diečių, gražinti Klaipėdos bažnyčią. Jai pastatyti tikintieji suaukojo apie 3 milijonus rublių. Kai bažnyčia buvo baigta ir pašventinta, komunistai ją atėmė ir pavertė koncertų sale. Tais pačiais metais gegužės 14 d. Kauno miesto sode susidegino jaunuolis Romas Kalanta. Jo laidotuvių metu Kaune kilo demonstracijos. Suimta daug žmonių, ypač studentų, dalyvavusių demonstracijose.

Vis auga tėvų ir vaikų pasipriešinimas ateistinei propagandai mokyklose. Apie 20.000 vaikų — 1972-1973 m. priėmė pir-

Kai Marija mus palieka, jau tamsu. Juodas apsiaustas, juodas turbanas greit pradingsta gatvės šešėliuose. Man rodos, kažkas šmėstelia virš medžių. Ar ne Atėnos Pelėda?

Iki kito laiško.

Jūsų Nijolė

mąją Komuniją. Tuo metu Lietuvoje veikė 33 ateistų lektorių mokyklos, kuriose mokėsi 750 asmenų. Komunistų pareigūnai skundėsi, kad iš to maža naudos. 17.800 asmenų 1973 m. priėmė Sutvirtinimo sakramentą septyniuose miestuose. Maskvai nusiųsti du tikinčiųjų skundai dėl religijos persekiojimo Lietuvoje su 14.284 ir 16.498 parašais. Vilniaus saugume tais metais tardomi 23 lietuviai. Jie buvo klausinėjami, kodėl, lankydami Sibire, bendrauja su lietuviais tremtiniais. Buvo tardoma 100 lietuvių ir latvių kraštotyrininkų, kad savo darbo nevykdo pagal komunistų nurodymus. Keturi lietuviai išlaikyti kalėjime visus metus. 1973 m. lapkričio mėnesį KGB nutaria organizuoti masines kratas, norėdami sunaikinti "Kroniką". Smarkiai trukdoma Vatikano radijo stotis, kad lietuviai katalikai neišgirstų kitos tiesos, negu skelbia komunistai. Už "Kronikos" ir religinės literatūros platinimą nuteista keletas asmenų.

1974 metais suimta Nijolė Sadūnaitė. Kratos ir tardymai. Nauja "Kronikos" medžioklė. Mindaugas Tamonis uždarytas psichiatrinėje ligoninėje už pareiškimą prieš lietuvių masinius trėmimus. Rugsėjo mėnesį į Šiluvą suplaukė tūkstančiai žmonių. Per Šiluvos atlaidus kasmet išdalinama apie 50.000 Komunijų. Komunistai inspektoriai užsirašinėjo automobilių numerius.

1973-1974 mokslo metais buvo daromos pastangos patraukti Vilniaus besimokantį jaunimą lankyti ateizmo muziejų. Kompartijos sekretorius nusiskundė, kad buvę tik 172 lankytojai. Vilniuje mokosi apie 30.000 studentų ir 12.000 gimnazistų. Labai smarkiai persekiojami vaikai už bažnyčios lankymą.

Lietuvoje kasmet miršta maždaug trigubai kunigų, negu būna išventinta naujų. Tad kasmet kelios parapijos lieka be kunigo.

1975 m. Virgilijus Jaugelis, nuteistas ir pasiųstas į pačią blogiausią kriminalistų

brigadą, buvo taip žiauriai sumuštas, kad reikėjo guldyti į ligoninę. Nijolė Sadūnaitė už "Kroniką" nuteista trejiems metams lagerio ir trejiems metams tremties Sibire. Išvežta birželio 20 d. Trečią kartą sunaikinti kryžiai Kryžių kalne, bet žmonės vėl neša naujus kryžius. Lapkričio mėnesį nužudytas Mindaugas Tamonis (35 m.), talentingas poetas ir mokslininkas. Buvo laikomas psichiatrinėje ligoninėje už protestą prieš lietuvių tautos sprespaudą. Spalio mėnesį nužudyta Stasė Lukšaitė, dirbusi vaikų darželyje ir ruošusi vaikus pirmajai Komunjai. Kiek anksčiau paslaptinai žuvo dailininkas Arūnas Tarabilda (35 m.) ir dr. J. Kazlauskas (40 m.), lietuvių kalbos profesorius ir pasaulinio garso lituanistas mokslininkas.

1975 m. lapkričio 28 d. Vilniaus "Žalgirio" futbolo komandai laimėjus prieš rusus, 2000 žmonių minia, daugiausia jaunimo, virto protesto eiseną Vilniaus gatvėmis. Milicija ir KGB eiseną tramdė jėga.

Per 1976 metų Velykas KGB klausinėjo Kauno kunigų seminarijos klierikus apie "Kroniką" ir "Aušrą", klausinėjo, kaip jie šventė vasario 16-tąją, teiravosi apie laisvajame pasaulyje gyvenančius kunigus. Klierikai dažnai raginami bendradarbiauti su KGB, t.y. šnipinėti.

1977 m. balandžio mėnesį parašytas išsamus pranešimas Belgrado komisijai, tikrinančiai Helsinkio nutarimų vykdymą. Pranešta apie piliečių religinės laisvės varžymą Lietuvoje. Pasirašė lietuvių Helsinkio grupės nariai, jų tarpe kun. K. Garuckas, S.J., Viktoras Petkus, Tomas Venclova. Už religinės literatūros dauginimą ir platinimą nuteisti: Vladas Lapienis, Jonas Matulionis, Ona Pranckūnaitė. Milicija bandė sutrukdyti tūkstantinę jaunimo minią, žygiuojančią į Šiluvą melstis už Lietuvą. Šis jaunimo žygis pradėtas 1975 m. ir jau tapęs tradicija.

1978 m. Vilniuje nuteistas Balys Gajauskas už "antitarybinę veiklą". Jam paskirta 10 metų lagerio ir 5 metai tremties. Jis jau anksčiau praleido 25 metus Sibiro lageriuose. Naujas bausmės terminas jam yra mirties sprendimas.

Lietuvos mokytojų suvažiavimo nutarimas: "Sustiprinti ateistinių auklėjimą bendrojo lavinimo mokyklose, užmokyklinėse ir ikimokyklinėse vaikų įstaigose". Tai reiškia, kad vaikai turi būti mokomi ateizmo nuo pat darželio!

Viktoras Petkus nuteistas už dalyvavimą Helsinkio grupėje. Kaip labai "pavojingam" asmeniui, jam duota treji metai kalėjimo, 7 metai lagerio ir 5 metai tremties. Iš viso 15 metų.

1978 m. lapkričio mėnesį įkurtas Tikinčiųjų teisių gynimo katalikų komitetas (TTG). Jo nariai — 5 kunigai: J. Kauneckas, A. Svarinskas, S. Tamkevičius, V. Velavičius, J. Zdebskis. Komitetas parašė laišką popiežiui Jonui Pauliui II, paaiškindamas savo tikslus ir prašydamas palaiminimo. Maskvoje suruoštoje spaudos konferencijoje užsienio žurnalistams trys TTG komiteto nariai pranešė apie jo įsteigimą.

Pop. Jonas Paulius II laišku padėkojo devyniems lietuviams kunigams už sveikinimą jo išrinkimo proga ir išreiškė meilę Lietuvos Katalikų Bažnyčiai.

1979 m. balandžio mėnesį kun. Karolio Garucko, S.J., laidotuvėse viename iš kelių pamokslų buvo pasakyta: "Tauta neteko aktyvaus ir drąsaus kovotojo už žmogaus teises, o Bažnyčia — uolaus ir sumanaus apaštalo". Laidotuvėse dalyvavo minia žmonių, šimtas kunigų ir du tremtiniai vyskupai.

Tais pačiais metais suėjo 10 metų, kai Lietuvoje prasidėjo Eucharistijos bičiulių sąjūdis, įjungęs geriausius Lietuvos Katalikų Bažnyčios sūnus ir dukras. Jų tarpe yra įvairaus amžiaus ir įvairių profesijų žmonės. Liepos 7 d. Eucharistijos bičiuliai šventė savo sukaktį Žemaičių Kalvarijoje, Marijos šventovėje. Mišias koncelebravo visi TTG komiteto nariai.

Rugpjūčio mėnesį buvo tūkstantinės minios eiseną į Šiluvą. Už šios eisenos, o taip pat ir už eisenos į Kryžių kalną organizavimą apkaltintas Mečislovas Jurevičius.

Petras Anilionis, 1978 m. paskirtas naujuoju Religinių reikalų tarybos įgaliotiniu, paskelbė, kad "Kroniką" sunaikins iki 1980

Elena Blandytė ir Manigirdas Motekaitis po programos.

Algirdo Grigaičio nuotr.

metų. Jis pradėjo organizuoti seminarus parapijų komitetams, kunigams, seminaristams. Savo kalbose jis bandė įrodyti, kad Lietuvoje yra visiška tikėjimo laisvė; kai kur kurstė pasauliečius prieš kunigus; seminarijoje kalbėjo apie kunigų neklusnumą valdžiai. 10 lietuvių buvo tardomi dėl "Kronikos". Nijolė Sadūnaitė grįžo į Vilnių. Labai sekama ji pati ir visi, su kuriais ji susitinka. Už "Kroniką" suimtos ir nuteistos trys vienuolės: Vitkauskaitė, Navickaitė ir Stanelytė.

1980 m. gruodžio mėnesį Vytautas Skudis nuteistas 7 metams lagerio ir 5 metams tremties už užsienio radijo klausymą, už rašinį "Dvasinis genocidas Lietuvoje", už protesto laiškus užsieniečiams dėl Lietuvos tikinčiųjų laisvės varžymo.

Tais pačiais metais parašyti du pareiškimai dėl Anilionio neteisėto kišimosi į Bažnyčios ir į Kunigų seminarijos reikalus. Septyniolikai kandidatų nebuvo leista stoti į seminariją, o septyni buvo pašalinti iš seminarijos. Neleidžiama seminarijai laisvai

tvarkytis. Vieną laišką Lietuvos komunistų partijos centriniam komitetui pasirašė 9000 tikinčiųjų iš 8 miestų. Kitą laišką, skirtą vysk. Poviloniui, kad griežtai reikalautų seminarijai laisvės, pasirašė apie 11.000 tikinčiųjų iš 12 miestų.

1981 metais visų šešių Lietuvos diecezių kunigų tarybos parašė laišką Lietuvos komunistų partijos centrui, protestuodami prieš Anilionio elgesį. Mečislovas Jurevičius nuteistas ir išvežtas į lagerį. Nužudytas klebonas Leonas Mažeika ir jo šeimininkė vienuolė Martinaitytė. Keli kunigai užpulti. Visokiais būdais terorizuojamas jaunimas, ypač gimnazistai ir studentai, kurie dalyvavo eisenose į Šiluvą. Tikintis jaunimas puolamas ir visokiais būdais tardomas.

1981 m. lapkričio mėnesį — kun. Laurinavičiaus mirtis ir laidotuvės. KGB jį ilgai sekė ir terorizavo, net du kartus bandyta jį suvažinėti. Manoma, kad jo mirtis nebuvo atsitiktinė. Jis buvo paskutinis veikiantis Helsinkio grupės narys. Visi kiti nuteisti arba ištremti. "Tiesoje" buvo straips-

Mano tėvas

Vytautas Kasniūnas

Joniškis - Petrapilis — trys kelionės į Čikagą.
Vedybos — meilė iš pirmo pamatymo. Sudiev, Juze,
— važiuoju į Ameriką! Meilė šeimai ir tėviškei.
Penki vaikai — gyvenimo džiaugsmas.
Bažnyčia — šeimos rūmų kertinis akmuo.
Vidurio kelias — tiesiasias.

Mūsų šeima atostogavo Nidoje, Baltijos pajūryje. Aš daugiausiai laiko praleisdavau draugėje su mama. Kartą mes užlipome į aukščiausią Nidos kalvą ir grožėjomės aplinka. Susiradę suolą, atsisėdome pailsėti. Tik šmurkšt, lyg iš medžio iškritusi, bestovinti čigonė. Griebusi man už rankos, šokinėdama ir kraipydamasi, galvą purtydama, akis išpūtusi, šaukė: "Ponuli, poneli, toks dailus, toks jaunas, duok čigonėlei savo švelnią rankelę, mamytės nuglamonėtą, mergelių numylėtą, aš iš delno pasakysiu tavo

ateitį; kortas išmetusi, pasakysiu praeitį ir apie ateinančias dienas, kam tavo širdelė bus paaukota, kokie turtai tavęs laukia..."

— Še tau, čigonėle, paimk litą ir bėk pas kitus; jiems, pamiklinusi liežuvelį, pameluok! — mama į ranką jai išspraudė sidabrinį.

— Širdelė brangioji, dūšele gražioji, ne pinigais čigonėlei rūpi, bet geriems žmonėms tiesą pasakyti, — tauškėjo čigonėlė, šmurkštelėjusi litą į prijuostę. — Žiūrėk, kokia graži meilės linija delne, kiek širdelių priviliosi, — čiauskėjo ji, atvertusi mano delną. — O ši ilga linija skersai delno — tai tolima kelionė. Kryžiuoti brūkšneliai — kalnai, kuriais keliausi, o tie įdubimai — tai jūros marios, kurias perplauksi. Tie du brūkšniai prie rodomojo piršto — tai tėvų paveldėjimo ženklas. Ilgesnis dešinėje — tai paveldėtas iš tėvo — tu eisi jo keliais.

— Nustok, čigonėle! — šuktelėjo mama, išgirdusi, kad seksiu tėvo pėdomis. Net jos veidas apsiniauškė.

— Pinigus gražinsiu, bet tam jaunuoliui širdužėliui teisybę išsakysiu! — ji ištiesė kortas ant suolo. — Štai tavo tėvas, o tu esi čia po jo. Mama, matai, stovi labai toli. Šalia tavęs vyras — tai tavo brolis. Prieš tėvą stovinti korta — kelionė. Net trys kortos. Tai tavo tėvas tris kartus keliavo už jūrų marių. Keliausi ir tu su broliu...

— Čigonėle, še tau kitą litą, tik bėk nuo mūsų, bėk greitai, — mamai net ašaros sublizgėjo akyse, sakant tuos žodžius.

nis prieš jo veiklą, ypač už patraukimą jaunimo prie tikėjimo ir Bažnyčios.

Sibiro lageriuose už kovas, ginant žmogaus ir tikinčiųjų teises, kenčia 18 lietuvių.

VIENA KITA NUOTRUPA IŠ "KRONIKOS"

Pradžios mokyklos mokytoja tardo moikinį:

— Jei eisi į bažnyčią, sumažinsime elgesio pažymį.

— Vis tiek eisiu.

— Pašalinsime iš mokyklos!

— Tada į bažnyčią eisiu rytą ir vakarą!

("Kronika", Nr. 32)

Vladui Lapieniui tardytojas sako:

— Savo veikla sodini žmones į kalėjimą.

— Aš neturiu kalėjimo. Jei turėčiau, reiktų pagalvoti, ką sodinti — juos ar jus.

— Kartais lageriuose žmonės labai ilgai gyvena.

— Tai nesodinkite kitų, o patys sėskite — ilgiau gyvensite, — atsako Lapienis.

("Kronika", Nr. 30)

Užrašas atsiliepimų knygoje Ateizmo muziejuje: "Buvau, žiūrėjau ir tik čia pirmą kartą pajutau — tikiu Dievą". A.R.

("Kronika", Nr. 12)

Čigonė nudūmė, nubėgo iki didžiulio medžio ir, už jo pasislėpusi, sušuko:

— Motinėle, širdužėle, čigonėlė neme-luoja — tavo vaikai plauks jūromis mario-mis...

— Tu, Viceli, nepaliksi manęs, tu nie-kur nekeliausi, — mamuliukė kalbėjo susi-graudinusi. — Tėvas, išsitrankęs po visą pa-saulį, judviem su Aleksu kalte kala į galvą, kad važiuotumėte į Ameriką. Aš nenoriu tų kalbų nė girdėti!..

— Ar tikrai tėtis buvo tris kartus Ame-rikoje? — paklausiau.

— Senelis jį vadino nenuorama, — at-sakė mama. — Vos tik panosėje pradėjus dygti pūkeliams, paliko nagines ir arklą ir iškeliavo į Petrapilį laimės ieškoti.

— Už jo tekėdama, žinojai, kad jis mėgsta keliauti, tai turėjai apsispręsti, — pertraukiau pasakojimą.

— Tai ir yra, kad nepažinojau, — šyp-sodamasi atsakė mama. — Pasipiršo, pati-ko, tai ir ištekJau. Per dvi savaites aš jau buvau Kasnickienė.

— Na, tai tau, — nusijuokiau, — to aš nežinojau!..

(Mamos vardas — Juzė, tėvo — Izido-rius. Mama kildinosi iš lietuvių bajorų. Se-nelis buvo teisėjas, o tėvelis — mažžemių ūkininkų vaikas, kaimietis).

Meilės ir vedybų istorija kaimuose pa-prasta. Izidorius gyveno Petrapilyje. Sulau-kęs 34 metų, nutarė, kad jau laikas sukurti šeimą. Išsiprašęs iš darbovietės dvi savaites atostogų, atvyko į tėviškę — Joniškį susi-rasti gyvenimo draugės.

Sekmadienį, išėjęs po sumos iš bažny-čios, dairėsi į mergaites. Prie jo priėjo vals-čiaus raštininkas Brijūnas, pasisveikino ir paklausė, kaip ir kur jis gyvena, ar dar ne-vedęs.

— Noriu vesti, ieškau žmonos, atsakė, — pipiršk! Užkurinės neieškau, į žentus netaikau, pasogos ir pinigų nereikia...

Ir staiga šūktelėjo:

— Kas ji tokia, ta, kur lipa laiptais že-myn?

— Pažistu, — atsakė Brijūnas: — Juzė. Ak, graži! Bet tau gal per jauna, dvidešimt

pirmuosius eina. Ji pas brolių miestelyje ap-sistojusi. Gyvena su tėvais Satkūnų dvare.

Izidorius sekė paskui Juzę, o Brijūnas, kaip piršlys, šmukšt į smuklę, butelį gėri-mėlio į kišenę įkišo.

Juzė nujautė, kad ją seka Izidorius. Ma-tė ji, kaip jis, akis išpūtęs, spoksojo į ją. Dailus vyras. Labai madingai, miestietišškai apsirengęs, su kieta juoda skrybėle, ant no-sies pensnė, su auksine grandinėle ant au-sies užkabinta.

Mama pasakojo toliau: "Nespėjau nė gerai į veidrodį pažiūrėti, plaukus susižu-kuoti, kai pasibeldė vyrai į duris. Pasislė-piau virtuvėje, o širdis tik daužosi, net oro trūksta. Girdžiu — tik butelis taukšt ant stalo, brolienė sūrį ir dešrų atnešė, o po ke-lių stiklelių piršlys išsižiojo. Pasikvietė ma-ne. Išgyrė Izidorių, apie mane aukso žode-lių prikalbėjo. Patiko jis man. Laukiau, ka-da pasipirš. Bet jis apie vedybas nė žodelio. Daugiausia kalbėjo piršlys.

Po pietų išsiruošiau namo. Tėvai gyveno Satkūnų dvare, apie keturi kilometrai nuo Joniškio. Izidorius pasisiūlė palydėti, nes kitame kaime, Pročiūnuose, gyveno jo bro-lis.

Kai netoli dvaro pasiekėme Satkūnų miškelį, Izidorius pasiūlė pailsėti, pasikal-bėti. Bijoja, bet sutikau. Jis atsisėdo per arti, o man pasitraukti nebuvo kur. Paėmė už rankų, apsikabino, o man, rodos, ims ir iššoks širdis. Pabučiavo į plaukus — aš vos nenumiriau. Pakšt į žandą. Aš išsprūdau iš jo rankų ir verkdama sušukau, kad jis va-žiuotų į Petrapilį ir ten rusiukes viliotų, bet ne mane. Verkdama atbėgau iki plento, o jis mane atsivijo. Pradėjo vadinti gražiausiais žodžiais, atsiprašyti. O man nei bėgt, nei rėkt! Pro šalį dunda ūkininkų vežimai. Visi mane pažįsta. Tada aš pasukau takeliu per laukus. Jis seka ir kalba. Girdžiu, kad jis prašo būti jo žmona. Sustojau. Dabar jis pasisakė, kad mane bandęs. Norėjęs pažiū-rėti, ar aš leisiuos būti bučiuojama, glamo-nėjama. Juk jis manęs nepažinęs. Sakė, jei būčiau leidusis, jis būtų pasakęs sudie, nes ieškojęs nekaltos mergaitės...

Namuose jau žinojo, kad aš ateisiu su

Dalis publikos "Laiškų lietuviams" šventės koncerte.

Algirdo Grigaičio nuotr.

jaunikiu. Laukė pasiruošę. Kvepėjo gėlės ir beržų šakelės. Jis paprašė tėvus mano rankos. Sutarėme, ir už dviejų savaitių buvo mūsų vestuvės. Jis grįžo į Petrapilį. Po dviejų savaitių ir aš nuvažiavau pas jį. Pagyvenę pusmetį, grįžome į Joniškį. Man nepatiko miestas".

— Tai kada tėvelis suplanavo važiuoti į Ameriką? — paklausiau.

Mama pradėjo pasakoti: "Izidorius prekybos reikalais dažnai diližanu važiuodavo tai į Šiaulius, tai į Rygą ar Mintaują. Paruošdavau kelioms dienoms maistą ir prie tų jo išvažiavimų buvau pripratusi. Mudu mylėjome vienas kitą. Pasibučiuojame *sudie*, vėl pasibučiuojame *labas*. Nei kada jis važiuos, nei kada grįš, jis nežinodavo iš anksto, ir aš per daug nesirūpinau.

Vieną rytą jis atsikėlė anksčiau negu įprasta, kai rengdavosi kelionei. Mačiau, kad ir iš vakaro ruošėsi. Daugiau įvairių dalykų ir drabužių pasiėmė. O kai aš rengiau kelionei maistą, jis paprašė įdėti kelis kartus daugiau. Pats ėmė dėti į maišą. Kai paklausiau, kodėl tiek daug, atsakė, kad ruošiasi tolimesnei kelionei. Tuo laiku gatvėje su-

skambėjo diližano varpelis. Apsikabino ir ilgiau laikė glėbyje, ilgiau bučiavo.

— Aš tau greitai parašysiu, — sako jis. Ir aš matau pro šypsni jo ašaras.

— Kur tu važiuoji, sakyk! — šaukiau verkdamas.

— Į Ameriką!

— Kodėl man nesakei anksčiau?

— Būtum verkusi visus šešis mėnesius, nes tiek laiko rengiausi kelionei, buvau nuvažiavęs net į Tilžę. O dabar... Sudie. Iki pasimatymo, Juze!

— Iki pasimatymo, Izidoriau!

Buvau nėsčia, pasigailėjau ir ašarų. Išlydėjusi ilgai stovėjau gatvės viduryje, mosikuodama rankomis.

Po šešių mėnesių kas savaitę reguliariai gaudavau laišką ir 15 dolerių. Prašė nupirkti klypą ir pradėti statyti namą. Taip ir padariau. Užsimojau pastatyti didelį, dviejų aukštų mūrinių namą. Darbus prižiūrėjo mano tėvas.

Gimė Aleksėlis. Persikėliau gyventi į naują namą, kurio vidaus įrengimai dar nebuvo baigti. Staiga sustojo pinigų siuntimas. Nesulaukiau nė laiškų. Darbininkai

pradėjo maištauti, kad jiems už darbą nebegalėjau mokėti. Pyko ir tėvas, namų statybos vykdytojas. Nežinojau nė ko tvertis.

Vieną vakarą ilgai vakarojau. Vidurnaktį paukštis į langą pasibaladojo snapu. A, apsidžiaugiau, sulauksiu geros, linksmos naujienos. Už kokio pusvalandžio išgirdau barškinimą į langą. Langas buvo neuždengtas, tai labai išsigandau. Užpūčiau žibalinę lempą. Už minutės kitos vėl išgirdau barškinimą į langą. Dar labiau išsigandau. Langas buvo sodo pusėje.

— Kas čia? — sušukau.

— Aš, įleisk! — atsiliepė balsas.

— Kas tu toks?

— Izidorius!

— Negali būti, iš kur atsiradai?

— Iš Amerikos, įleisk!

Baigėm įrengti namą, pradėjome biznį. Sudėgė. Aš laukiaus kito vaiko, kai jis vėl vieną rytą paprašė kelionei daugiau maisto.

— Kur važiuosi, negi į Ameriką? — paklausiau.

— Į Ameriką. Iki pasimatymo!

Po dvejų metų vėl bar... bar... bar... į langą ir girdžiu balsą:

— Įleisk, nebijok, čia Izidorius. Grįžau iš Amerikos.

Man laukiant trečio vaiko, prireikė pinigų krautuvės praplėtimui. Vėl tas pat:

— Sudiev! Iki pasimatymo! Važiuoju į Ameriką.

Rengės ir ketvirtai kelionei, man laukiant ketvirto kūdikio. Bet nuplaukė tik iki Londono, kur buvo sulaikytas. Anglijoje gyventi nepatiko. Tai ne Amerika!”

— Kodėl tu, mamuliuk, nesirengi važiuoti į Ameriką, — paklausiau, — ar jis nekvietė?

— Kvietė, ir dar kaip, — atsakė mama, — net grasindamas, kad, jei nevažiuosiu, jis nebegrįš!

— Kodėl nevažiavai?

— Mama neleido. Ji pasakė Izidoriui, kad savo vaikų neleis trankytis po Amerikas. Ir man buvo gaila palikti tėvus, brolius.

— Ar nebijojai, kad jis galėjo negrįžti?

— Ne, nebijojau! Jis buvo geras vyras

ir tėvas. Jis mylėjo mane ir vaikus. Labai mylėjo ir savo tėviškę. Į Ameriką važiuavo, nes ten uždirbdavo daug pinigų. Jam sekėsi. Jam Amerika labai patiko. Bet visam laikui jis nesiruošė ten gyventi. Jis norėjo, kad ir vaikai pažintų pasaulį, ten pagyvenę ir užsidirbę pinigų, vėl grįžtų į tėviškę.

— Juk tau, mamuliuk, buvo labai sunku ilgus metus vienai gyventi ir verstis, juk ir vaikų didelis būrys augo...

— Sunku buvo, bet meilė viską nugali, — atsakė šypsodamasi mama. — Mes gyvenome, kaip jaunavedžiai, amžinai išsiilgę vienas kito.

— Kodėl tėvelis, tau nieko iš anksto nesakęs, išvažiuodavo į Ameriką ir staiga grįždavo nelauktai? — paklausiau.

— Dėl to, kad jis mane labai mylėjo, — tai pasakiusi, paėmė mane už rankos. — Jis nenorėjo, kad aš rūpinčiaus. Tais laikais kelionė į Ameriką buvo ilga ir pavojinga. Mėnesių mėnesius užtrukdavo. Besirūpinama ir ašarų būčiau pritrūkusi. Dabar gi — sudiev! — trumpas verksmo laikas. Taip pat ir jam sugrįžus. Džiaugsmingas — labas! — staigus. Išvykdamas iš Amerikos, jis palikdavo draugams man parašytus ir adresuotus laiškus, kurie, jam išplaukus, kas savaitę man pasiųsdavo. Taip ir būdavo, kad kartais vieną dieną gaudavau iš jo laišką, o kitą dieną jis pasibelsdavo į duris. Abu juokdavomės, kad su paukščiais atskrido.

— Judviejų meilė buvo lyg iš dangaus iškritusi dovana, — pasakiau. — Nelauktai susitikote — meilė iš pirmo žvilgsnio.

— Kiekvienos vedybos yra dangaus dovana, — tai pasakius, nušvito jos veidas. — Man patiko tavo pasakymas, kad meilė yra dangaus dovana. Žiūrėk, kiek daug jaunių piršosi man: ir ūkininkaičių, ir miestelėnų. Daug piršosi, man gyvenant Rygoje pas dėdę kun. Butvilą, kuris ten buvo lietuvių parapijos klebonas. Lyg skindama ramunės žiedelio lapelius, vis ne ir ne sakiau. Tėvelis, net pykdamas, sakydavo, kad, taip labai besirūpinkama, susilauksiu senmergystės. Keturias dukras turėdamas, rūpinosi jas išleisti už vyrų, o kad namie augo dar keturi berniukai, žinoma, tuo nesirūpino. Juk

jiems pasogos duoti nereikėjo. O ir Izidorius turėjo labai didelį pasisekimą moterų tarpe. Bet va, smeigė pirštu į mane, išeinančią iš bažnyčios, ir sulipom, kaip medus. Keturis vaikus užauginom (Nijolytė mirė kūdikystėje).

Aš tėvą visados prisimenu linksma, besišypsantį. Tik vieną kartą grasino man diržu, bet negavau. O buvau vertas. Broliui teko, nes sugavo rūkantį. Taip jis po išperto kailiuko ir liko nerūkantis, o aš išsislapsčiau, nors dūmą pūsti išmokau vaikystėje. Bet kartą svečiuose užsirūkiau cigarete, tėvui matant. Turėjau jau 20 metų, buvau mokytojas. Tėtis priėjo prie manęs, kaip visados nusišypsojo, ir gana garsiai pasakė: "Mesk tą šlamštą į krosnį!" Ką gi — numečiau. Girdėjo visi, visa miestelio ponija ir šalia stovinčios panelės. Paraudo žandai, bet, visiems girdint, pasakiau: "Tėvelio klausau!"

Buvau dvidešimt vienerių metų. Ir valdžia jau tokių metų sulaukusį įrikiuoja į vyrų tarpą. Tėvai gimtadienio proga padovanojo didelį auksinį žiedą ir sidabrinę užrašų knygutę su auksu išrašytu vardu ir pavarde. Taigi ir jų į vyrus buvau oficialiai priimtas. Bet kai vieną šeštadienį rengiausi į vakaruškas, tėvų paklaustas, su kuo eisiu, pasakęs, gavau atsakymą — ne! Pabučiavau mamuliukui ranką ir pasilikau namie.

Tėvas buvo labai religingas. Vieną vasaros sekmadienį, kaip visada, visa šeima ėjome į bažnyčią. Buvau tada mokytojų seminarijos studentas — geras pusvyris. Išėjau iš namų vienmarškinis, nes pagalvojau, kad bažnyčioje bus šilta, o suma juk ilga. . . Tėtis sustabdė mane ir sako:

— O kur dabar, ponaiti, būsimasis mokytojau, keliausi?

— Šilta, labai šilta, tėti, — teisinausi.

— Nepasiusi, vaikel! Prašau užsivilkti švarką. Juk einame į bažnyčią, į karalių Karaliaus namus.

"Nepasiusi nuo šilimos!" — vis prisime nu tuos žodžius ir niekados bažnyčios durų nepraveriu vienmarškinis.

Mūsų namuose visados būdavo pilna

žmonių. Tai kaimynai užsukdavo, tai gimnės, draugai ar ūkininkai, užklydę į miestelį, aplankydavo. O aš buvau labai smalsus vaikas. Ausis ištempęs klausydavaus, ką jie kalba. Tėtis nieko nesakydavo, tik kartais pajuokaudavo: "Nebūk per daug smalsus — greit pasensi!"

Nors tėvas buvo bažnytinis, bet visuomeniniame gyvenime ėjo tautininkų keliu. Jis vis sakydavo, kad vidurio kelias geriausias ir tiesiausias. Kairėn pasukęs, gali nukairiuoti, dešinėn — nudešiniuoti, o viduriu eidamas, niekur į šalį nenuklysi ir visada turėsi laisvas rankas pasirinkti tai, kas geriausia.

Kartą miestelio rinkimuose tėvelis kandidatavo viename sąrašė su žinomais laisvamaniais. Katalikas su laisvamaniais! Po rinkimų jis mane nusivedė į mokyklą, kur klase, koridoriuose, kieme buvo pilna primėtytų lapelių su Kasnicko pavarde. Lipom mudu per savo pavardės lapelius, o tėtis kalbėjo: "Aš žinojau, kad pralaimėsiu. Kas gi balsuos už kataliką, susidėjusį su laisvamaniais! Bet mes užmiršome, kad čia miestelio rinkimai, o ne bažnyčios. Tie žmonės, su kuriais aš ėjau viename sąrašė, mano įsitikinimu, miestelio reikalus būtų mokėję geriau tvarkyti, negu dabar išrinktieji. Aš visados ėjau ir eisiu savo keliu, bet ne kitų nurodytu, verčiamu". Taip savo pavyzdžiu jis vis mane mokė.

Tėvas buvo blaivininkas. Mėgo dainuoti, mėgo draugystę, bet svečiavimosi laikas buvo visados vienodas. Dešimtą valandą vakare jis išnykdavo, kaip dūmas. Vakare atlikdavo gimnastikos pratimus, visada nusiplaudavo šaltu vandeniu ir gana ilgai melsdavosi. Kiekvieną vakarą, nežiūrint koks oras, pusvalandį skirdavo pasivaikščiojimui, o vasarą — pasivažinėjimui dviračiu.

Tėčio būdas buvo ramus, niekados nemačiau susinervinusio, karštai ar garsiai kalbančio. Labai mėgo politikuoti, bet visados gerbdavo kito nuomonę.

O, kaip aš norėčiau būti toks, koks buvo mano tėvelis Izidorius Kasnickas!

Kaip prie jo pavardės galūnės prilipo "ickas", norėčiau sužinoti. Man vis vaide

nas, kad jo protėviai buvo *Kasniai*, Balkaičių kaimo mažžemiai ūkininkai, kurie arba labai daug "kąsdavo", arba neturėdavo ko "kąsti".

— Seneli! Seneli! — girdžiu lyg iš tolimos atskrendantį balsą... — Seneli, at-sargiai! — suspiegė du balseliai.

Tik dabar atsikvošėjau, kai pamačiau mane lenkiančią mašiną, kuri labai staigiai užlindo už nosies.

Kai ateina mano eilė vežti anūkus į skautų sueigas, 150 mylių keliu aš jiems pasakojau apie Lietuvą, tėviškę, gimines, tėvus. Jiems labai patinka mano pasakojimai apie skautavimą Lietuvoje, Vokietijoje, Amerikoje.

Aš kai tik baigiau pasakoti apie savo tėvelį, kai mano vairuojamas automobilis vos tik neužlėkė ant neatsargaus vairuotojo.

— Seneli, ar tau tėvelis pasakojo, kaip jis skautavo? — paklausė Ninutė.

Vytukas nekantriai paklausė:

— Ar ir jis negavo medalių, kaip ir tu?

Tuo metu iš greitkelio mes pasukome į 12-tąjį kelią. Niekas mūsų nesivijo ir priešais nesutikome automobilių. Važiuavome per mišką. Pavasaris galinėjos su prasižiojusiais medžių lapais. Vytukas vis negali suvirškinti, kaip gali skautas, išskautavęs 50 metų, neturėti nė vieno medalio.

— Buvai blogas skautas, — jis vis pasi-juokia; paskui, išdidžiai per krūtinę perbraukęs ranka, pasako: — Pamatysi mano!..

O aš jam atsakau:

— Blogas skautas, kuris dirba tik dėl medalių".

Taip mane mokė ir tėvas...

• Kard. Pericle Felici, pirmaujantis bažnytinės teisės specialistas, daug prisidėjęs ruošiant naująją bažnytinę teisyną, mirė kovo 22 d. Foggia mieste, Italijoje, sulaukęs 70 m. amžiaus.

• Motinos Teresės įsteigtosios Artimo meilės misioninkės gausėja stipriu tempu. Jos jau turi savo padalinius visuose penkiuose kontinentuose, joms netrūksta naujokių. Šią vasarą atidaromas jų vienuolynas rytinėje Kentucky valstijos daly, kur jos darbuosis tarp Apalačių neturtėlių.

Tėvynėje

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

ANTANAS ŽUKAUSKAS-VIENUOLIS (1882-1957)

Balandžio 7 d. suėjo 100 metų, kai gimė Lietuvos rašytojas A. Žukauskas-Vienuo-lis.

A. Žukausko tėvai svajojo, kad jų sūnus bus kunigas. Tačiau gyvenimas pasielgė ki-taip: būsimasis rašytojas tapo vaistininku. Daug metų jis gyveno Rusijoje ir Kaukaze. Už dalyvavimą 1905 m. revoliuciniuose įvykiuose A. Žukauskas buvo įkalintas. 1922 m. grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Anykš-čiuose. Anykščiuose įsigijo vaistinę, kurioje dirbo dvidešimt metų. 1945 m. tampa A. Baranausko memorialinio muziejaus direk-torium.

Pirmieji kūriniai, pasirašyti A. Vienuo-lio slapyvardžiu, pasirodė 1907 m. Iš pir-mojo laikotarpio iki 1919 m. parašė "Kau-kazo legendas", lyrinius bei romantinius pasakojimus, "Paskenduolę", kurioje rašo-ma apie dramatišką likimą kaimo merginos, žuvusios dėl žmonių tamsumo bei prietarin-gumo.

Rašytojas buvo nepaprastai darbštus. Jo apysakoms "Inteligentų palata" ir "Vėžys" būdingi socialiniai apibendrinimai, o taip pat perteikta laiko tėkmė istorijos laikotar-pių permainose. Romane "Prieš dieną" vaiz-duojama valdininkų savivalė, vos susikūrus Lietuvos valstybei. Ypatingai ryškūs sociali-niai prieštaravimai kaime. Istoriniame ro-mane "Kryžkelėse" rašoma apie lietuvių kovas su kryžiuočiais.

Sakoma, kad tarybiniais metais A. Žu-kauskas galėjo visiškai pasišvesti rašytojo darbui. 1952 m. išspaudinamas jo epinis ro-

manas "Puodžiunkiemis". Tai reikšmingiausias rašytojo kūrinys.

1947 m. paskelbiamas nusipelnęs meno veikėjas. 1957 m. — TSR liaudies rašytojas.

TARPTAUTINĖ TEATRO DIENA

Tarptautinė teatro diena Lietuvos respublikoje buvo kovo 27 d. Teatrai ją paminėjo premjeromis ir geriausiais pasirodymais, o taip pat susitikdami su žiūrovais. Lietuvos valstybiniame teatre tą dieną buvo suvaidinta dienos metu "Liudvikas keturioliktasis", o vakare F. Dostojevskio "Stepančikovo dvaras ir jo gyventojai". Šis Dostojevskio veikalas gausiai lankomas jau dešimtį metų.

Lietuvos respublikoje yra vienuolika dramų ir muzikos teatrų. Per sezoną suvaidinama apie keturis tūkstančius kartų. Vaidinimus bei koncertus aplanko beveik du milijonai žiūrovų.

FELJETONAS "KAIRIOJO BATO SPECIALIZACIJA"

Praėjusių metų pabaigoje buvo išspausdintas A. Jonučio feljetonas "Kairiojo bato specializacija", kuriame buvo kritikuojami Vilniaus avalynės siuvimo ir taisymo įmonės "Batas" darbo trūkumai. Šis feljetonas sudomino Lietuvos buitinių gyventojų aptarnavimo ministeriją, kuri ėmėsi priemonių išskeltiems feljetone batų trūkumams pašalinti. "Bato" įmonės vadovai įspėti už nepakankamą avalynės taisymą, už netinkamą aulų siaurinimą ir neįsiuvimą trauktukų, už paslaugų atlikimo laiko uždelsimą, už smulkaus ir vidutinio batų taisymo bei aptarnavimo trūkumus. Nubausti penki "Bato" įmonės darbininkai.

NERAŠYTO DIENORAŠČIO PUSLAPIAI

Kauno rajono "Komunizmo vėliavos" laikraštyje tuojau po komunistų partijos suvažiavimo atsirado daug kritikos straipsnių. Laikraštis atskleidžia kolūkių partinės organizacijos veiklą. Rašoma apie nesugebėjimą pertvarkyti savo darbą pagal komunistų partijos nurodymus, kur visiškai užmirštas ideologinis darbas ir susilpnėjusi vidinė partinė veikla.

LIETUVOS RESPUBLIKOS PRAMONĖ

Komunistai giriasi, kad per pastaruosius trisdešimt metų pramonės gamybos priaugio tempai sudarė apie tryliką procentų. Tai, sako, sparčiausias tempas šalyje ir Europoje. Pokario metais pastatyta daugiau kaip 220 įmonių. Dabar Lietuvos pramonė sukuria daugiau kaip šešiasdešimt procentų respublikos visuomeninio produkto. Giriamasi, kad gerokai išplėstos įprastinės pramonės šakos, kaip mėsos ir pieno, maisto, medžio apdirbimo, celiuliozės ir popieriaus. Kuriama naftos ir chemijos pramonė. Didelių laimėjimų pasiekta žemės ūkyje. Mašinų gamyba ir metalo apdirbimo pramonė sudaro tris procentus visos respublikos pramonės.

SENIEJI TRAKAI

Trakus kasmet aplanko maždaug pusė milijono žmonių. Šie žmonės pirmiausia nukreipiami į Trakų salos pilį. Pilyje jie aplanko muziejų, prie kurio durų susidaro lankytojų eilės. Kai kurie iš jų susimąstę stoviniuoja ežero pakrantėje, galbūt svajodami apie šios pilies praeitį. Be pilies, Trakuose yra išlikę ir daugiau lankytinų vietų, kurios kažkodėl yra užmirštos. Trakų istoriniai šaltiniai nuo 15 amžiaus pradžios mini dvi etnines grupes. Šios grupės dar ir šiandien pasižymi savo uždaru gyvenimu. Jos apsigyvenę atskiroje miesto dalyje — tai karaimai ir totoriai. Karaimai daugiausiai gyvena M. Melnikaitės gatvėje. Čia dar tebėra keletas jų namų bei sodybų. Jie pastatyti pagal jų paprotį. Karaimai turėjo net savo mokyklą. Buvusi mokykla dabar pritaikyta gyvenamiems butams.

PLAUKIMAS

Lietuvoje yra įrengta dvidešimt plaukimo baseinų. Plaukimo sporto mokyklose yra 520 grupių, kurioms priskaitoma septyni tūkstančiai penki šimtai vaikų. Juos plaukti moko apie šimtas mokytojų. Tris šimtus penkiasdešimt grupių sudaro pradedantieji, šimtą penkiasdešimt grupių — kurie jau plauko 2-3 metus. Dešimt grupių (apie 2 procentai) yra jau pasiekę reikiamą sportinio tobulinimosi lygį.

Per metus Lietuva turi paruošti per šimtą tūkstančių kilometrų medienos. Toks yra potvarkis. Kad Lietuvos miškai nebūtų vieniškai išnaikinti, kasmet atsodinama po 450-500 hektarų. Praeina dešimtys metų, kol pasirodo darbo vaisiai. Didžiausia pagarba teikiama tiems, kurie miškus sodina, o ne tiems, kurie juos naikina.

Iš istorijos šaltinių žinoma, kad miškų globotiniai — girininkai atsirado 15-tame amžiuje. Ir tai buvo Dzūkijoje. 1567 m. buvo išspausdinti pirmieji girininkų nuostatai. 1919 m. Lietuvoje jau buvo 68 girininkai, 1947 m. — 180, o šiandien respublikos miškuose dirba 460 girininkų.

Lietuvos miškai šiandien sudaro apie 28 procentus viso respublikos ploto. Kad pakankamai būtų medienos, Lietuvos miškai turėtų sudaryti 33 procentus viso valstybės ploto.

1940 m. Lietuvos miškai buvo paskelbti paprastų žmonių nuosavybe. Tada Lietuvos miškingumas buvo tik apie 16 procentų. Šiandien Lietuvos miškai įvairiuose rajonuose užima labai nevienodus plotus. Dzūkijos miškai užima net 60 procentų viso jos žemės ploto. Švenčionių apylinkėje — 47 procentus, Vilkaviškio — 7 procentus, Skuodo — 12 procentų.

1950 m. įkurtas Lietuvos miškų ūkio mokslinio tyrimo institutas, kuriame dirba 90 mokslinių darbuotojų: iš jų 4 su mokslo daktaro laipsniu ir 42 kandidatai.

VILNIAUS VALSTYBINIS STYGINIS KVARTETAS

Valstybinį kvartetą sudaro du smuikai, altas ir violončelė. Šis kvartetas yra pasiekęs gan aukštą lygį ir savo instrumentais išreiškia sudėtingiausias žmogaus sielos būsenas. Kartais atrodo, kad groja ne keturi instrumentai, o vienas — didelis ir sudėtingas. Kvarteto skambesys nepaprastai paveikia žmogų; atrodo, kad jo galėtum klausytis be galo.

Lietuvoje styginis kvartetas susidarė maždaug prieš du šimtus metų iš naminio muzikavimo. Pastaraisiais metais Lietuva tapo kvarteto meno centru. Lietuvoje ruo-

šiamos kvartetų šventės, į kurias suvažiuoja įvairių TSRS miestų ir net užsienio kvartetai.

Kvartetą sudaro Audronė Vainiūnaitė — pirmas smuikas. Jinai yra žymaus kompozitoriaus S. Vainiūno duktė. Baigusi M. K. Ciurlionio vidurinę meno mokyklą. Tobulinosi užsienio konservatorijose. Petras Kunca — antras smuikas. Lietuvos valstybinės konservatorijos auklėtinis. Smuikininikas — solistas, dažnai grojantis koncertuose ir per radiją bei televiziją. Donatas Katkus — altas. Geras atlikėjas, didelio išsilavinimo muzikas, kritikas, muzikos sekėjas. Parašęs daug straipsnių bei muzikos kūrinių aptariamų.

Augustinas Vasiliauskas — violončelė. Tai vienas iš septynių trombonisto L. Vasiliausko vaikų. Jie visi yra muzikantai.

Visi keturi muzikai — respublikos nusipelnę artistai. Visi keturi dirba Lietuvos muzikos konservatorijoje.

LIETUVOS IŠKILI SOLISTĖ GIEDRĖ KAUKAITĖ

Giedrė Kaukaitė — tai neeilinis vokalinio meno reiškiny: absoliuti vokalo, diktijos, judesių ir išvaizdos harmonija, nepaprastas subtilumas ir didelis žavesys. Muzikos pradėjo mokytis, būdama jau subrendusi ir apsisprendusi. Lietuvos konservatorijoje studijavo pas A. Staskevičiūtę ir E. Dirsienę. Buvo greitai pastebėta, kad tai neeilinių vokalių duomenų sopranas. Pradžioje pradėjo reikštis konservatorijos studentų tarpe, vėliau operoje ir koncertuose. Bulgarijoje tapo tarptautinės studentų ir jaunimo šventės laureate. Po šio laimėjimo buvo pasiūsta į Italiją lavintis Milano Skaloje. Grįžusi iš Italijos, sunkiame sąjunginiame M. Glinkos konkurse laimėjo pirmąją premiją. Koncertavo Lietuvoje, visoje Rusijoje ir užsienyje. Neseniai suruošė rotoją solinį koncertą, kurio programą sudarė vien lietuviški kūriniai.

GABUS LITERATŪROS KRITIKAS

Petras Bražėnas šiandieninėje Lietuvoje yra pagarsėjęs lietuvių literatūros kritikas. Jis yra knygų "Ties dešimtmečių riba" ir "Žmogaus žodis prozoje" autorius. Apie

naujausias prozos knygas, svarbius literatūros gyvenimo reiškinius jis rašo lietuvių spaudoje. Į jo nuomonę kreipia dėmesį ne tik skaitytojai, bet ir rašytojai, pasitikėdami kritiko nuovokumu ir meniniu skoniu. Už knygą „Žmogus ir žodis prozoje“ jam paskirta 1980 m. Respublikinė premija. Už studiją „Meninė asmenybės koncepcija šiuolaikiniame tarybiniam romane“ suteiktas filologijos kandidato laipsnis.

ŽYMUS SMUIKININKAS

Raimondas Katilius, baigęs Čaikovskio konservatoriją, Helsinkio ir Montrealio smuikininkų konkursuose išsikovojo laureato vardą. Su kitais smuikininkais laimėjo styginių kvartetų konkursuose premijas. Buvo laimėjęs nemažą autoritetą ir tvirtą vietą Maskvos muzikiniame gyvenime. Šiandien dirba Lietuvos valstybinėje konservatorijoje.

ŽYMAUSIAS LIETUVIS PARAŠIUTININKAS

Algimantas Gruzdis, būdamas vidurinėje mokykloje, norėjo tapti boksininku. Daug praleido laiko su didelėmis odinėmis pirštinėmis. Grįžęs iš bokso pamokų, darydavo lėktuvų modelius. Modeliai paskatino jį sklandyti. Daug kartų jam teko su parašiotu iššokti iš sklandytuvo. Pradėjęs šuolį iš sklandytuvo, tapo akrobatiniu šuolininku iš lėktuvo. Algimantas Gruzdis yra atlikęs keturis tūkstančius šuolių iš lėktuvo. Tai būtų kelios valandos kritimo.

PAJĖGIAUSIAS CHORAS LIETUVOJE

Kauniškis choras šiandien yra vienas pajėgiausių chorinių vienetų visoje šalyje. Su juo koncertavo ir tebekoncertuoja daugelis žymiausių šalies bei užsienio solistų ir orkestrų. Gausiose kritikose, kurios lydi choro pasirodymus savo šalyje, o taip pat ir užsieniuose, pirmiausia pažymimas jo aukštas profesionalumas, lygus skambėjimas, griežtas ritmas ir visiškas paklusnumas dirigento mostui. Per dvylika veiklos metų Kauno valstybinio choro meno vadovas ir vyriausias dirigentas yra Petras Bingelis.

Petras Bingelis, dar studijuodamas Vilniaus valstybinėje konservatorijoje, išsisky-

rė iš kitų savo darbštumu ir visiškai atsivusia ištikimybė pasirinktai profesijai. Jo užsispyrime sutapo talentas ir darbštumas, mokėjimas bendrauti su žmonėmis ir svarbiausia — ištvermė. Baigusiam studijas, buvo pasiūlyta suburti naują profesionalinį chorą. Jam buvo didžiulė staigmena. Ilgai nelaukęs, pradėjo kelionę po Lietuvą, ieškodamas balsingų vyrų ir moterų. Daug kas labai nepatikliai žiūrėjo į jauną dirigentą. Po didelių pastangų 1969 m. rudenį buvo surinkti choristai. Jie kiekvienas skyrėsi amžiumi, išsilavinimu bei patirtimi. Kiekvienas turėjo savo charakterį. Jaunam dirigentui kelio atgal nebuvo. Pirmame viešame koncerte Kauno valstybinis choras greta smulkiosios formos lietuviškos muzikos kūrinį atlieka ir A. Skriabino Pirmosios simfonijos finalą. Choro repertuare per dešimmetį praskambėjo sudėtingiausi pasaulinės chorinės klasikos kūriniai. L. Beethoveno „Devintoji simfonija“ ir „Missa solemnis“, J. Bacho „Kalėdinė oratorija“, K. Orfo „Carmina burana“, D. Sostakovičiaus „Stepono Razino bausmė“, J. Verdi „Requiem“, S. Prokofjevo oratorija „Ivanas rūstusis“. Greta klasikų, atliekama ir daug lietuvių muzikų kūrinių.

ŽMOGAUS KŪNO DALIŲ PERKĖLIMAS LIETUVOJE (TRANSPLANTOLOGIJA)

Visą pasaulį apėmusi transplantologija pasiekė ir Lietuvą. Lietuvoje transplantologijos šaknys net gilesnės — jos siekia garsų prieškarinio Kauno chirurgo dr. Vladą Kuzmą. Jis jau tais laikais darė bandymus. Tačiau pirmuoju Lietuvos transplantologu yra Vilniaus universiteto medicinos fakulteto docentas Balys Dainys. Jis pirmas Lietuvoje parašė ir apgynė medicinos mokslų kandidato darbą transplantologijos klausimais. Žymus kardiochirurgas, Vilniaus universiteto profesorius Algimantas Marcinkevičius, širdies ir kraujagyslių chirurgijos laboratorijoje pradėjo tuo metu visai naujus organų persodinimo bandymus ir pasiūlė šią sritį aspirantui Baliui Dainiui. Savo „pacientams“, 96 įvairaus dydžio šunims, B. Dainys persodino inkstus ir savo patyrimą

Kalba

Skrylių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

KABUČIŲ BAIMĖ

Paskaičius mūsų spaudą, atrodo, kad lietuviai rašytojai, žurnalistai, korespondentai yra alergiški kabutėms. Jau jos beveik visiškai nevartojamos. Laikraščių ir žurnalų pavadinimai rašomi be kabučių. Tokio elgesio girti negalima. Juk kabutėmis kaip tik nurodome, kad tai yra laikraščio ar žurnalo pavadinimas, vardas, o ne paprastas bendrinis daiktavardis. Pavyzdžiui, kaip galima suprasti tokius sakinius: *Draugas apie tai rašė. Darbininko dar negavau*. Turbūt čia reikėtų suprasti, kad koks nors tavo draugas apie ką nors rašė ir kad ieškai kokiam nors darbui atlikti darbininko, bet jo dar nesį gavęs. Būtų visai kas kita, jei parašy-

apibendrino disertacijoje "Inkstų eksperimentinių persodinimų rezultatai". Atliekant pirmąją Lietuvoje inksto persodinimo operaciją Vilniaus miesto klinikinėje ligoninėje, prof. A. Marcinkevičiaus padėjėjas buvo jaunas mokslininkas chirurgas Balys Dainys. Visa tai jau praeitis, nes buvo prieš dešimt metų.

Vilniuje dabar veikia vienas iš 15 Sovietų Sąjungoje esančių organų persodinimo centrų. Šis centras garsina Lietuvos mediciną ne tik Tarybų Sąjungoje, bet ir užsienyje. Vilniaus transplantologiniame centre kasmet atliekama po 50 ir daugiau inkstų persodinimo operacijų. Didžiausias nuopelnas šioje srityje priklauso docentui B. Dainiui, kuriam dar tik keturiasdešimt metų.

tum taip, kaip reikia: "*Draugas*" apie tai rašė. "*Darbininko*" dar negavau. Čia kiekvienam bus aišku, kad kalbama ne apie kokius nors draugus ar darbininkus, bet apie laikraščius.

Tad rašant laikraščius, žurnalų, knygų ar kitus panašius vardus, būtina kaip nors juos išskirti iš panašių bendrinių žodžių. Labiausiai įprastas išskyrimo būdas—kabutės. Bet galima juos pabraukti, surinkti kursyvu ar juodesniu šriftu. Bet vienu ar kitu būdu juos išskirti būtinai reikia, kad išvengtum neaiškumų.

Čia paminėjome laikraščius ir žurnalų pavadinimus, bet tą pat reikia pasakyti ir apie kitokios rūšies pavadinimus, pvz.: "Tulpės" valgykla, "Nidos" restoranas, "Lito" bankas ir t.t.

SVETIMIEJI TIKRINIAI VARDAI

Kitas blogas mūsų išeivijos įprotis — svetimus tikrinius vardus, ypač miestų, rašyti pusiau lietuviškai, pusiau svetima kalba. Tokius žodžius, kurių pusė yra lietuviška, o kita pusė nelietuviška, vadiname hibridais. Pvz. hibridas yra žodis *daleisti*. *Leisti* yra lietuviškas veiksmažodis, bet priešdėlis *da-* yra slaviškas. Kitas panašus hibridas yra *mergička*. *Merg-* yra lietuviška šaknis žodžio *mergaitė*, bet priesaga *-ička* vėl yra slaviškos kilmės. Hibridai yra ir tokie dažniausiai senųjų ateivių Amerikoje vartojami dviejų kalbų junginiai: *hauzas, boisas, klyninti, parkinti, raninti* ir t.t.

Mūsų naujieji ateiviai dažnai iš senųjų pasijuokia, girdėdami vartojant tokius pusiau lietuviškus, pusiau angliškus žodžius, bet ir jie kartais ne geriau pasielgia, net ir spaudoje rašydami: *Gyvenu Chicagoje, grįžau iš New Yorko, važiuosiu į Washingtoną*. . . Čia yra taip pat kalbos hibridai, nes šių tikrinių vardų šaknis yra angliška, o galūnė lietuviška. Lietuvoje nei pirmiau, nei dabar niekas taip nerašė ir nerašo. Vyresnieji turėtų gerai atsiminti, kad Lietuvoje minėtus sakinius taip rašydavome: *Gyvenu Čikagoje, grįžau iš Niujorko, važiuosiu į Vašingtoną*.

Kai kas vis mėgsta sakyti, kad mums nepatinka, jei kiti Vilniaus vardą rašo kitaip

negu mes. Kas dėl to jaudinasi, tai labai neprotingai daro. Juk yra daugelis miestų, ypač žymesnių, kurie turi atitikmenis kitoje kalbose, pvz.: vokiečių *Muenchen* lietuviškai bus *Miunchenas*, angliškai *Munich*, itališkai *Monaco* ir t.t.. Neatrodo, kad vokiečiai dėl to jaudintųsi. Tad ir mūsų *Vilnius* lotyniškai ir kai kuriomis kitomis kalbomis yra *Vilna*, lenkiškai *Wilno* ir t.t.

Jeigu jau kas jokių būdu nenorėtų svetimų miestų vardų lietuvininti, tai tegul rašo originalia rašyba, bet jokių būdu neturi tų vardų linksniuoti, prikerdiant lietuvišką galūnę. Bet, žinoma, jeigu nelinksniuosi, tai sakiny s gali būti nesuprantamas. Tad tokiu atveju, kalbant apie miestus, galima pridėti prie svetima rašyba parašyto vardo lietuvišką žodį *miestas* ir tik šį žodį linksniuoti, pvz.: *Gyvenu Chicago mieste, grįžau iš New York miesto, važiuosiu į Washington miestą*. . . Nesakome, kad tai labai gražiai skambėtų, bet. . .

Dabar jau išėjo iš spaudos prof. dr. A. Klimo ir kun. J. Vaišnio, S.J., paruošta knygelė apie lietuvių kalbos rašybą. Ten šis klausimas yra plačiau nagrinėjamas.

Tą knygelę išleido JAV LB Kultūros taryba. Finansavo Lietuvių Fondas. Joje suglaustai išaiškinta dabartinė lietuvių kalbos rašyba. Kaip žinome, Lietuvoje jau ji senokai yra priimta ir vartojama. Taip pat ir čia, išeivijoje, kai kurie laikraščiai jau mėgina ją vartoti, bet kituose mūsų laikraščiuose dar yra daug painiavos. Jau būtų laikas visiems laikytis vienodos rašybos. Tai visiems rekomenduoja ir Lituanistikos Institutas.

TRUMPAI IŠ VISUR

• Meilės misininkės, Motinos Teresės įkurtoji vienuolija, jau 1980 m. birželio 15 d. darbavosi 63-se vietose Indijoje, Venecueloje, Tanzanijoje, Australijoje, Jordane, Anglijoje, JAV-se, Bengladeše, Izraely, Jemene, Peru, Naujoje Gvinėjoje, Meksikoje, Guatemaloje, Filipinuose, Argentinoje, Panamoje, Libane, Vakarų Vokietijoje, Brazilijoje, Kenijoje, Ruandoje, Belgijoje, Prancūzijoje. Jau 1979 m. jos

laikė 158 įstaigas, turėjo 1.187 seses, 411 naujokių, 120 postulančių. 1979 m. padėjo 2.876 mirštantiesiems, turėjo 495 vežiojamas klinikas, 103 raupsuotųjų kolonijas, 49 našlaitynus, 107 mokyklas varguolių rajonuose, 140 siuvimo kursų, 64 maitinimo centrus, 7 alkoholikų-narkotikų centrus.

• Romoje, Tarptautinių studijų savaitėje praeitų metų pabaigoje, kalbėjo prof. P. Rabikauskas, S.J., tema: "Lietuva tarp Vakarų ir Rytų viduramžių laikotarpyje", o Lietuvos atstovas prie Šv. Sosto — St. Lozoraitis skaitė paskaitą: "Krikščionybė Lietuvoje kaip religinių, civilinių bei kultūrinių vertybių šaltinis".

• Auschwitzo kalinys kun. Maksimilijonas Kolbe spalio mėn. 10 d. bus popiežiaus paskelbtas šventuoju. Jau prieš 10 metų jis buvo paskelbtas palaimintuoju. Buvo gimęs 1894 m. Lenkijoje, studijavo 9 m. Romoje. Grįžęs į tėvynę, pasišventė spaudos apaštalavimui. Tą darbą turėjo pertraukti, 1930 m. išsiųstas 6 metams į Japoniją. Kun. Kolbe Lenkijoje įsteigė didelio pasisekimo turėjusį dienraštį "Dziennik Maly", organizavo radijo programas. 1939 m. naciai jį areštavo. Kai naciai Auschwitzte pasmerkė mirti vienos šeimos tėvą, kun. Kolbe pasiūlė savo gyvybę už jį. Jo heroiška mirtis praskambėjo po visą pasaulį. Jo garbei statomos bažnyčios ir koplyčios.

• Prancūzijos prezidentas Mitterand aplankė popiežių Joną Paulių II ir su juo privačioje audiencijoje kalbėjosi 65 min.

• Jonas Paulius II savo asmeniškuoju sekretoriumi turi Stanislovą Dziwisz, o nuo vasario 17 d. vieton buvusio airio sekretoriaus kun. J. Magee, kuris paskirtas apeigų tvarkytoju, antru sekretoriumi popiežius pasirinko Zairo, Afrikos, prelatą Emery Kabongo, 38 m.

• Sri Lankos, Azijoje, prezidentas ir min. pirminkas dalyvavo atidaryme vadinamo Broliškos meilės kaimo, kurį pastatė jėzuitas misininkas kun. Battaglia, toje šalyje besidarbuojas daugiau kaip 20 metų. Pastatė italų katalikų surinktomis aukomis. Kaime yra apie 100 namų su sodais. Apgyvendinta apie 100 neturtingų šeimų. Dabar kun. Battaglia Italijos katalikų lėšomis stato dar 200 namukų varguomenei.

• Indianos gubernatorius Robert Orr pasirašė nuostatą, pagal kurį tėvams turi būti pranešta, jeigu nepilnametė nori padaryti abortą.

• Ugandoje pelenų dieną kareiviai įsibrovė į Kampalos katedrą, ginklais grasindami išvarė apie 1500 tikinčiųjų į lauką ir suėmė apie 60 civilių, jų tarpe keletą vaikų; tardė, net ir mušdami, ar jie nežino besislapstančių partizanų.

- Ligoniai, gydomi ligoninėse ar besigyda namuose, net jeigu jiems ir nereikia nuolat gulėti lovoje, gali šv. Komuniją priimti praslinkus tik 15 minučių po valgio. Ta pačia privilegija gali naudotis gyvenantieji senelių prieglaudose ar žmonės, kurie dėl senyvo amžiaus turi pasilikti namuose. Asmenys, kurie slaugo ligonius ar prižiūri senelius, norintieji su jais priimti šv. Komuniją, gali priimti susilaikę tik 15 min. nuo valgio.

- Lenkijoje politiniams kalinams šeima gali nusijsti du siuntinius per mėnesį. Jeigu kuri šeima neišsigali, Bažnyčia tai padaro.

- Kardinolų kolegijoje šiuo metu yra 122 nariai. Iš jų 62 kardinolai yra europiečiai, 22 iš Lotynų Amerikos, 13 Šiaurės Amerikos, 12 Afrikos, 10 Azijos ir Okeanijos. Dar vienas kardinolas, popiežiaus Jono Pauliaus 1979 m. paskirtas "in pectore", nėra žinomas. Yra duomenų spėti, kad jis yra lietuvis.

- D. Britanija pirmą kartą po 450 metų paskyrė savo ambasadorių prie Šv. Sosto. Popiežius Jonas Paulius II priėmė kredencialus ambasadoriaus Sir Mark Heath, 54 m., o karalienė Elzbieta II priėmė apaštališkąjį pronuncijų arkiv. Bruno Hein. Priimdamas naująjį ambasadorių, popiežius Jonas Paulius II pareiškė, kad artėjantis jo apsilankymas D. Britanijoje sustiprins abiejų pusių ryšius. Dėl karinės įtamos tarp D. Britanijos ir Argentinos atsilankymas gali būti atidėtas.

- Popiežius Jonas Paulius II savo kelionėje į Portugaliją, gegužės 12-15 d., apsilankymui Fatimoje paskyrė visą parą — gegužės 15 d.

- Iš Centro Amerikos 22 mil. gyventojų net du milijonai yra pabėgėliai. Nikaragvos, Honduro, Costa Ricos, Guatemalos ir Salvadaro pabėgėliams buvo nusiūsta 10 mil. dolerių vertės paramos. Iš tos sumos apie 6 mil. nusiuntė JAV katalikai.

- Kolumbijoje bendru vyskupų nutarimu visose katalikų parapijose buvo suorganizuotos maldos už priespaudą kenčiančią Lenkiją.

- JAV atstovų rūmai vienbalsiai, santykiu 388:0, nutarė, kad jie nori turėti kapelioną, kuris pradeda atstovų posėdžius malda ir kuris atlieka kitas religines apeigas. Tai buvo atsakymas į ateistės Madalyn Murray pastangas panaikinti maldą atstovų rūmuose.

- JAV eksperimentinės biologijos suvažiavime New Orleans mieste prof. Arun Rawat painformavo apie 15 mėnesių vykdytus tyrimus, kurie išryškino, kad jeigu kūdikio laukianti ar naujagimį maitinanti motina naudoja alkoholinius gėrimus, tai tas sulėtina svarbių smegenų dalių vystymąsi naujagimio, mažina jo protinius sugebėjimus ar net gali būti priežastimi, kad vaikas bus protiškai atsilikęs.

- Žurnalas "Money" skelbia, kad tos protestantų sektos, kurios pasireiškė liberalumu abortų klausime ir kurios pradėjo šventinti kunigėmis moteris, ėmė netekti jų bažnyčioms priklausančių narių ir ėmė mažėti jų finansinė parama. Daugelis tikinčiųjų iš tų liberalių bendrijų persimetė į konservatiškesnes. Tas pats žurnalas pastebi, kad katalikų parapijų finansiniai sunkumai atsiranda dėl padidėjusių išlaidų mokykloms išlaikyti.

- Texas valstijoje įkurta nauja vyskupija — Victoria. Jos vyskupu paskirtas Charles Grahmann.

- AFL-CIO darbininkų unija savo aukščiausią Murray-Green-Meany žymenį šiemet paskyrė prelatui George Higgins, įvertindama jo veiklą darbininkijos labui. Prel. Higgins profesorauja Katalikų universitete Vašingtone.

- Nikaragvoje Didžiosios Savaitės procesijoje dalyvavo arti 100.000 žmonių, nepaisant vyriausybės pastangų darbininkus prilaikyti dirbtuvėse ir įstai-gose prie kasdinių darbų. Didžiojo Penktadienio procesija sostinėje Managvoje tęsėsi daugiau kaip tris valandas.

- JAV katalikų universiteto Vašingtone, D.C., naujuoju rektoriumi paskirtas jėzuitas William Byron, ligšiolinis Scrantono, Pa., universiteto rektorius.

- Buvęs De Paul universiteto Čikagoje dekanas William Cortelyou mirė balandžio 21 d., sulaukęs 70 m. amžiaus.

- Indijoje pirmame charizmatinio sąjūdžio suvažiavime dalyvavo daugiau negu 10.000 indų katalikų.

- Vengrijoje popiežius Jonas Paulius II paskyrė du vyskopus: kun. dr. J. Szendi paskirtas Veszprem vyskupijos apaštališku administratoriumi, o kun. dr. G. Poka paskirtas Szombathely vyskupo Fabian pagalbininku.

- Indonezijoje nuo šių metų vasaros pradės veikti antras katalikų universitetas Kupano mieste. Pirmas katalikų universitetas įsteigtas 1981 m. Ende mieste. Indonezijoje yra 147 mil. gyventojų, jų tarpe apie 2.700.000 katalikų.

- Kardinolas John Cody, Čikagos arkivyskupas, mirė balandžio 25 d., sulaukęs 74 m. amžiaus., pernai atšventęs kunigystės 50 metų sukaktį. Čikagos arkivyskupiją valdė daugiau kaip 16 m. Sirgo diabetu ir širdimi. Čikagos arkivyskupijos laikinu valdytoju buvo patarėjų tarybos išrinktas ligšiolinis kancleris kun. J. R. Keating. A.a. kard. Cody balandžio 29 palaidotas vyskupų kriptoje Mt. Carmel kapinėse.

- Vysk. Liudas Povilonis, lankydamasis Romoje, balandžio 20 d. popiežiui Jonui Pauliui II įteikė lietuvių menininkų paruoštą albumą: "Kauno arkika-

tedra bazilika". Tai didelio formato albumas — rinkinys spalvotų Kauno arkikatedros bazilikos nuotraukų, kur kaligrafiškai įrašyta joje esančių meno kūrinių istorija. Vysk. Povilonis, Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštalinis administratorius, buvo popiežiaus pakviestas kartu vakarieniauti.

- Šv. Sostas 1982 m. kovo 8 d. paskelbė naują potvarkį, kuriuo dvasiškiams draudžiama jungtis į draugijas ir sąjūdžius, kurie savo prigimtimi ir veiklos metodais yra kliūtis vienybei su Bažnyčios hierarchija arba kliudo atlikti kunigiškas pareigas. Kunigai neturi tarnauti partijai, o kaip Evangelijos skelbėjai, turi aukoti savo jėgas Kristaus kūno dvasiniam atgimimui. Taip pat draudžiama būti nariais tų dvasiškosios sąjungų, kurios siekia politinių tikslų, nors prisidengdamos žmogiškų idealų, taikos ar socialinės pažangos tikslais. Pajutę, kad šis potvarkis nukreiptas ypač prieš komunistų pastangas kurti jų kontroliuojamus dvasiškosios junginius, Vengrijos komunistai ėmė kaltinti Vatikaną, kad tuo sugriovė vadinamą rytų politiką. Smarki reakcija pasireiškė ir Čekoslovakijoje, kur valdžios įsteigta "Pacem in terris" kunigų organizacija valdo Bažnyčią. Panašią organizaciją yra sudariusi ir Jugoslavijos komunistų valdžia, kuri, keršydama už naują Vatikano nuostatą, Jugoslavijos klebonams ir kunigams pasiuntė šaukimus pakartoti karinį apmokymą, versdama net ir Velykas praleisti ne prie altoriaus, o pratybose su šautuvu.

- Aktoriaus Pat Boone dukrė Cherry ir jos vyras Dan iš protestantizmo perėjo į katalikybę, džiaugdamiesi radę sau "tikrus namus katalikų Bažnyčioje", taip jie dabar pareiškė spaudai.

- Kinijos komunistų dienraštis "China Daily" palankiai aprašė XVII šimtmečio misionierius jėzuitus: italą matematiką kun. M. Ricci, vokiečių astronomą kun. J. A. Scall ir belgą astronomą F. Verbiest. Laikraštis išryškino jų įnašą į Kinijos mokslą. Mao Tsetungo laikais šie jėzuitai buvo kaltinami imperialistinės kultūros skleidimu.

- Nuo poeto Maironio mirties birželio 28 d. suėina 50 metų, o nuo gimimo — spalio 21 d. sueis 120 m. Abidvi šias sukaktis Liet. Rašytojų draugija paminės savo suvažiavimo metu gegužės 22-23 d. Clevelande. Maironio minėjimui yra skiriama pirmoji diena Poezijos dienų, gegužės 28 d., Čikagoje.

- Draugo romano premija 2000 dol. paskirta rašytojai B. Pūkelevičiūtei už veikalą "Devintasis lapas".

- Lietuvių Fronto Bičiulių valdybos pirmininku yra išrinktas Balys Raugas iš New Jersey.

J. Pr.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Anatolijus Kairys. LOTOFAGŲ ŠALY. Eilėraščiai. Iliustravo Ada Sutkuvienė. Išleido Lietuvių literatūros bičiuliai 1982 m., P.O. Box 29060, Chicago, IL 60629. 95 psl., kaina 7 dol.

Antanas Gustaitis. KO LIŪDI, PUTINĖLI? Eleginės satyros. Aplankas Romo Viesulo. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1982 m., 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Kieti viršeliai, 95 psl., kaina 7 dol.

Jurgis Jankus. PAPARČIO ŽIEDAS. Pasakojimai. Šios knygos rankraštis yra laimėjęs Lietuvių Bendruomenės 1981 metų Literatūros premiją. Viršelis dail. G. Čepaitytės. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1982 m., 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629. 393 psl., kaina 10 dol.

A.P. Bagduons. GYVENIMAS NAJŪKAA. Žemaitiški apsakymai. Viršelį piešė dail. Petras Aleksa. Išleido Kražiškių sambūris 1982 m., 2440 W. 69th St., Chicago, IL 60629. 190 psl., kaina 6 dol.

DABARTINĖ LIETUVIŲ KALBOS RAŠYBA. Redagavo Juozas Vaišnys, S.J. Medžiagą apie rašybą ir skyrybą paruošė Juozas Vaišnys, S.J., apie svetimųjų tikrinių vardų rašymą — prof. dr. Antanas Klimas. Išleido JAV LB Kultūros taryba 1982 m. Spaudė N. Pr. Šv. Marijos seserų spaustuvė Putnam, Ct. Tiražas — 1000 egzempliorių. 56 psl., kaina 3 dol. Mecenatas — Lietuvių Fondas.

Tai seniai daugelio lauktas leidinėlis, kuriame paaiškinama, kokie rašybos pakeitimai dabar įvesti ir patvirtinti Lietuvoje. Taip pat pridėta ir kai kurių kitų rašybos klausimų, dažniau kai kuriems keliančių abejonių. Paskutiniame Mokslo ir kūrybos simpoziume Lituanistikos Instituto taryba šią rašybą patvirtino ir prašo, kad nuo šiol jos laikytųsi mūsų spauda ir mokyklos.

Vincentas Liulevičius. IŠEIVIJOS VAIDMUO NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS ATKŪRIMO DARBE. Išleido Pasaulio Lietuvių Bendruomenė 1981 m., 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Leidimą parėmė Lietuvių Fondas. Kieti viršeliai, 398 psl., kaina 12.50 dol. Knygą galima užsisakyti čia paduotu PLB adresu.

Nuoširdi padėka "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" rėmėjams

Po 2 dol. aukojo: J. Gustanis, S. Jakubonienė, L. Morkūnas, M. Šulaitienė, K. Štuopienė, V. Matulionis, B. Tamošiūnienė, E. Nelsienė, C. Petruilis, kun. A. Goldikovskis, A. Barzdukas, V. Vardys, M. Bumbulienė, V. Knyvaitė, J. Abraitis, B. Augustauskienė, B. Balyš, S. Jautokaitė, I. Truškūnienė, J. Yla, G. Žukauskienė, G. Ažubalis, L. Barauskas, A. Venclovas, B. Kliorė, T. Bogušienė, I. Ulpaitė, V. Butvydas, L. Milukienė, kun. J. Pakalniškis, B. Juozapavičienė, J. Stonkus, P. Gulbinskas, kun. A. Sabas, A. Miselis, J. Stasiūnaitis, V. Mikuckis, S. Nyerges, A. Sirutis, M. Gureckienė, E. Gimžauskienė, A. Gumbinienė, J. Paovys, O. Kukarskienė, J. Rugienius, J. Kliorienė, E. Josen, P. Norkus, M. Malcius, G. Balčiūnienė, E. Jaškus, J. Butvila, G. Indreika, J. Plačas, V. Sinkus, S. Strokienė, J. Zalagėnas, T. Alenskienė, E. Eidėnienė, P. Grušas, I. Medziukas, E. Vaišnienė, E. Nemickienė, J. Mikulionis, P. Dalinda, A. Garbūnas, M. Vencus, S. Butkus, J. Grigaitis, J. Guobužis, F. Jurjonienė, D. Kojelytė, E. Šimkus, V. Vaitkevičienė, K. Mašiotienė, Z. Grybinas, O. Dovydaitienė, J. Lašinskas, E. Biėlkevičius, V. Šniuolienė, O. Ramanauskienė, kun. E. Statkus, A. Lipnickas, A. Povilaitienė, M. Kuncienė, L. Paulavičienė, A. Kalnėnas, A. Kuolas, E. Susmaras, V. Laniauskas, J. Paulėnas, J. Juknelienė, P. Tomasevičius, K. Stasiulienė, V. Vizgirda, K. Puskunigis, M. Židžiūnienė, K. Trečiokas, K. Sragauskas, J. Andrašius, J. Stankaitis, E. Vindašienė, M. Barienė, G. Baltrušaitis, J. Šlapkauskas, E. Gaškienė, J. Stanaitis, A. Griškus, prel. J. Kučingis, L. Krajauskas, A. Pakštys, A. Tumosa, kun. A. Gleveckas, kun. A. Kardas, J. Banėnas, D. Jakas, J. Pleinys, A. Dibulskis, S. Daučanskas, E. Jasaitienė, E. Laukaitienė, A. Šimkus, K. Barūnas, L. Gailiūšienė, J. Kęsgailienė, P. Montvila, A. Malėta, I. Simonaitienė, M. Rauginė, V. Bartuška, V. Marcinkevičius, E. Vaitkūnienė, J. Jūragis, A. Baradas, A. Smilga, A. Belickas, M. Jurgutis, E. Sniegaitienė, J. Vembrė, O. Kaselis, P. Žilinskas, R. Šliažas, J. Gataveckas, V. Andriukaitis, V. Gliosas, A. Jokūbaitienė, L. Kairys, L. Vedegys, V. Rupinskas, C. Surdokas, J. Bujauskas, R. Pikūnienė, P. Vilutis, K. Barzdukas, A. Jadviršienė, V. Musiekienė, A. Stočkus, J. Stočkus, S. Tarasevičius, G. Dambras, S. Daržinskis, V. Janulaitis, E. Olšauskas, F. Dimgaila, Č. Masaitis, P. Baužys, A. Januška, D. Valiukėnaitė, A. Styra, A. Šiaučiūnas, J. Puodžiūnas, T. Gleveckienė, M. Kvedaras, D. Mieliulienė, A. Smolinskas, M. Matuzienė, V. Kizlaitis, A. Lipčienė, P. Antanavičius, S. Bakšys, V. Vitkus, B. Staškevičius, L. Murauskienė, E. Barškėtienė, M. Graužinis, E. Korzonas, A. Poskočimas, I. Šalčiuvienė, E. Vilimaitė, A. Stepaitis, O. Nagelė, A. Ruigys, H. Milaknienė, A. Dragūnevičienė, M. Kudirkienė, kun. P. Sabulis, A. Janušis, J. Valaitis, P. Dirda, V. Kupcikevičius, E. Matukas, B. Morkūnienė, J. Prunskis, A. Pocius, V. Petkienė, A. Sruoga, F. Masaitis, D. Balsienė, kun. V. Pikturna, V. Sidabras, J. Lapšienė, M. Juzaitienė, J. Rugys, V. Rutkauskas, S. Barmienė, P. Simanauskas, K. Remėza, E. Tutinienė, E. Šilgalis, M. Titienė, A. Žvirblienė, M. Jonikienė, A. Jankauskaitė, J. Paronis, M. Kuprienė, V. Statkus, S. Pareigienė, A. Kašubienė, H. Žitkienė.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarīs. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.